

SISUKORD

└ Saateks	2
└ Integratsioonitendentsid 2000–2002	4
└ Integratsiooni Sihtasutus 2002	8
└ I. Alamprogramm “Haridus”	10
└ II. Alamprogramm “Etniliste vähemuste haridus ja kultuur”	36
└ III. Alamprogramm “Täiskasvanute eesti keele õpe”	40
└ IV. Alamprogramm “Ühiskonnapädevus”	48
└ V. “Riikliku programmi juhtimine, hindamine ja asutuste tegevusvõime suurendamine”	58
└ Основные результаты по выполнению государственной программы «Интеграция в эстонском обществе 2000–2007». Целевым учреждением интеграции в 2002 году	64
└ Finantsaruanded 2000–2002	68
└ Integratsiooni Sihtasutuse nõukogu	69
└ Töötajad (02.06.2003)	71

CONTENTS

└ Foreword	3
└ Trends in integration	5
└ Integration Foundation 2002	9
└ I. Sub-programme “Education”	11
└ II. Sub-programme “The education and culture of ethnic minorities”	37
└ III. Sub-programme “The teaching of the Estonian language to adults”	41
└ IV. Sub-programme “Social competence”	49
└ V. “State programme management, assessment and raising of institutions’ capacity”	59
└ Основные результаты по выполнению государственной программы «Интеграция в эстонском обществе 2000–2007». Целевым учреждением интеграции в 2002 году	64
└ Financial Statements 2000–2002	68
└ Governing Board members	69
└ Staff (02.06.2003)	71

Integratsiooniprotsess edeneb Eestis järjekindlalt. 2002. aastat võib siin lugeda teatavaks murdepunktiks, kus said selgelt nähtavaks mitmed kvalitatiivsed muutused. Nii näiteks kasvas oluliselt rahvusvähemuste toetus Eesti Vabariigi liitumisele Euroopa Liidu ja NATOga. Tähelepanväärt on ka see, et 2003. aasta märtsis toimunud parlamendivalimistel ei saanud enam edu ühtki ainuüksi rahvusvähemuste huvidele spetsialiseerunud erakonda. Emakeelena vene keelt kõnelevad valijad, nagu ka teised rahvusvähemused, eelistasid anda oma hääle mitte rahvustunnuse, vaid maailmavaatelistel seisukohtade järgi formeerunud erakondadele. Sealjuures rahvusvähemuste esindajate arv parlamendis ei vähenenud, vaid kasvas. See on üks Eesti integratsiooniprotsessi edukuse tõestusi, sest integratsiooni eesmärgiks Eestis ongi jõuda ühiskonnani, mida iseloomustab eri rahvusrühmade vastastikune lugupidamine, võrdsed võimalused riikliku poliitika kujundamisel ning ühiseväärtuste loomine.

Samas seisab suur töö veel ees. Ajavahemikul 1992–2002 sai Eesti kodakondsuse enam kui 120 000 inimest. Üle poole naturaliseeritud kodanikest moodustavad noored. Kuid endiselt jääb ühiskonnas kõrgeks määratlemata kodakondsusega inimeste osakaal, keda on ligikaudu 168 000.

Eesti riigi soov on seda pilti oluliselt muuta, et võimalikult paljud Eestis alaliselt elavaid inimestest seostaksid end Eestiga ka kodakondsuse kaudu. Ei ole mingit põhjust muuta kodakondsuse saamise alusnõudeid, küll aga saab astuda samme protsessi tehniliseks lihtsustamiseks. Nii näiteks saavad keskkooli lõpetavad noored, kes ei ole veel Eesti Vabariigi kodanikud, õiguse sooritada keskkooli lõpetades eesti keele ja kodakondsuse eksamid, mis on võrdsustatud kodakondsuse taotlemise eksamiga. Mittekodanikest vanemad saavad nüüd

taotleda Eesti kodakondsust lapsele, kes on sündinud Eestis pärast 1992. aasta 26. veebruari ning keda ükski riik ei pea ega ole pidanud oma kodanikuks.

Oluline roll on integratsiooniprotsessis rahvusvähemuste kultuuri ja haridushuvide arvestamisel. 2002. aastal valmis pühapäevakoolide ja rahvuskultuuriseltside arengu aluste ja finantseerimise kriteeriumide projekt üleminekuks süsteemsemale toetusmudelile. Ees seisab selle dokumendi laialdane arutelu.

Kõige tähtsam lähiaastatel on, et suudaksime peatada Eesti elanikkonna kahanemise ja pöörata protsessi kasvusuunda. See on eesmärk, mis hõlmab nii põhirahvust kui rahvusvähemusi ja nõuab pingutusi ning värskeid ideesid nii majandus-, sotsiaal-, haridus- kui kultuuripoliitikas. Uus valitsus on võtnud oma tegevuse prioriteediks Eesti demograafilise seisundi parandamise. Integratsioon kui kogu ühiskonna koondumine ühiste huvide ja põhieesmärkide nimel on selle saavutamise objektiivseks eelduseks.

Paul-Eerik Rummo

rahvastikuminister

The integration process in Estonia is progressing well. 2002 could be considered to have been a turning point where many qualitative changes became clearly visible. For example, there was a considerable increase in support by the national minorities for Estonia joining the European Union and NATO. It is also noteworthy that during the March 2003 parliamentary elections no party specializing solely in national minority interests was successful. Russian-speaking voters, as with other national minorities, preferred to vote for parties that had been formed not according to ethnic origin but worldview. The number in parliament representing minorities, however, did not decrease – there was in fact an increase. This is one of the proofs of the success of the Estonian integration process, because one of the aims of integration in Estonia is to achieve a society characterized by mutual trust between national ethnic groups, equal opportunities to participate in the formation of state policy and the creation of common values.

However, much work remains to be done. In the period 1992-2002, more than 120 000 people were granted Estonian citizenship. Over half of the naturalized citizens are young people. But the number of stateless people in Estonia is still high – currently there are 168 000 who have not applied for any country's citizenship.

It is Estonia's wish to radically change this situation – so that as many as possible of Estonia's permanent residents make the decision to tie themselves to Estonia through citizenship as well as residency. There is no need to change the basic requirements for citizenship but steps should be taken to further simplify the technical procedures. For example, young people graduating from high school, and who are not yet Estonian citizens, have the right to sit Estonian language and citizenship examinations, which are equivalent to the citizenship application examination. Non-citizen parents can apply

for Estonian citizenship for a child who was born in Estonia after February 26, 1992, and who is not considered a citizen by any other country.

A vital role in the integration process is taking into account the cultural and educational interests of minorities. In 2002, a draft document for the development of Sunday schools of ethnic cultural societies, and their financing criteria, was prepared in readiness for the transition to a systematic support model. Public discussion of this document is being scheduled.

The most important aim for the near future is that we be able to stop the decrease in the Estonian population and to turn the process around. This is an aim which covers both the native population and the national minorities, and it requires effort and fresh ideas – in economic, social, educational and cultural policies. The new government has made improving the Estonian demographic situation a priority in its program. Integration, as the bringing together of society in the name of common interests and basic aims, is a precondition for being able to achieve these aims.

Paul-Eerik Rummo

Minister for Ethnic Affairs

Integratsiooni- tendentsid 2000–2002

Raivo Vetik

Integratsiooni eesmärgiks Eestis on luua ühiskond, mida iseloomustavad eri rahvusrühmade liikmete vastastikune lugupidamine, võrdsed võimalused ühiskonnaelus osalemiseks ja aktiivne panustamine ühiskonna arengusse. Sellesuunalise tegevuse tulemuslikkust mõõdavad ühelt poolt teostatud projektide hulk ja kvaliteet, teisalt aga erinevate tegevuste kaudu saavutatud nihked nimetatud eesmärkide poole liikumises. Protsessile hinnangute andmisel tuleb arvestada, et lisaks riiklikule programmile "Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000–2007" on oma mõju ka mitmel teistel faktoritel, nagu näiteks objektiivsed majanduslikud arengud (majandusliku heaolu ja tööpuuduse dünaamika, struktuur jmt) või Eesti riigi välispoliitiline tegevus (eelkõige suhted Venemaaga ja liitumine NATOga).

Väga oluliseks faktoriks on ka inimeste subjektiivne valmisolek integratsiooniks ning hoiakud selle eesmärkide suhtes. Kõige parema ülevaate integratsiooniprotsessist ja eelkõige inimeste hoiakutest sellega seoses annavad Integratsiooni Sihtasutuse toetusel Eesti sotsiaalteadlaste poolt 2000. aastal ning 2002. aastal korraldatud monitooringud. Kuigi nii lühike ajavahemik ei luba veel teha põhjanevaid järeldusi, võib oletada, et tuleb arvestada edasises integratsioonialases tegevuses.

Tervikuna võib senist integratsiooniprotsessi pidada edukaks. Eestlaste ja mitte-eest-

laste vastastikune sallivus on viimase kümne aasta jooksul selgelt kasvanud. Kui aastal 1993 hindas 2/3 eestlastest ja 3/4 mitte-eestlastest rahvussuhteid teravaks, siis aastal 2002 oli selliseid inimesi vaid paar protsenti elanikkonnast. Eesti keele oskajate osakaal mitte-eestlaste seas suureneb. Kui kümme aastat tagasi hindas oma eesti keele oskust Eestis hakkamasaamiseks piisavaks 24% mitte-eestlastest, siis 2002. aasta monitooringu andmeil on see arv tõusnud 44%-ni.

Toodud positiivsetele näitajatele võib lisada palju teisi samalaadseid näitajaid. Samas ei ole alust eeldada, et integratsiooniprotsess on probleemivaba või et integratsioonialane tegevus kulgeb ilma tõrgeteta. Tegemist on väga keerulise ühiskondliku nähtusega, mille mõjutamise võimalused on suhteliselt piiratud ning mis paljuski areneb oma sisemise rütmi alusel.

Millised on praegusel hetkel integratsiooni peamised probleemid?

Nendest rääkides tuleb eristada eestlasi ja mitte-eestlasi, kuivõrd integratsiooni eesmärgid ja tegevus on nende sihtgruppide puhul erinevad. Riiklikus programmis määratletakse Eesti ühiskonna integratsioon kahe protsessi kaudu: ühelt poolt eeldab integratsioon ühiskonna sotsiaalset ühtlustumist eesti keele oskuse ja Eesti kodakondsuse omandamise alusel ning teiselt poolt etniliste erinevuste säilimise võimaldamist etniliste vähemuste kultuuriliste õiguste tunnustamise alusel. Selline kahepoolne protsess eeldab vastastikuse ühisosa tugevnemiseks teatud muutusi ühiskonna mõlema põhigrupi puhul. Mitte-eestlaste puhul eeldab ühisosa tugevnemine barjääride nõrgenemist, mis praegu takistavad neil olemast konkurentsivõimelised Eesti tööjõuturul, saamast osa siinsetest haridusvõimalustest ning osale-

Trends in Integration, 2000–2002

Raivo Vetik

The goal of integration in Estonia is to create a society characterized by mutual respect between the members of the various national groupings, by equal opportunities to participate in society, and by active contribution in the creation of common values. The results of such activity are measured, on the one hand, by the number and quality of the projects undertaken, and on the other hand, by the progress achieved by the various activities in the movement towards the stated aims. In assessing the process, it must be taken into account that, in addition to the state program "Integration in Estonian Society, 2000–2007", many other factors also have an effect – e.g. actual economic developments (dynamics, structure, etc of economic well-being and unemployment), and the foreign policy activity of the Estonian state (primarily relations with Russia and joining NATO).

A very important factor is also people's readiness for integration, and their attitudes regarding its aims. The best overview of the integration process, and in particular people's attitudes regarding these, are the monitoring studies carried out by Estonian social scientists in 2000 and 2002, with the assistance of the Integration Foundation. Although such a brief time interval does not yet permit fundamental conclusions, many trends, however, can be highlighted – and these can be taken into account in future integration-based activity.

As a whole, the integration process to date can be considered a success. The mutual tolerance between Estonians and non-ethnic

Estonians has clearly increased over the last ten years. Whereas in 1993, 2/3 of Estonians and 3/4 of non-ethnic Estonians considered ethnic relations to be strained, in 2002 only a few percent of the population thought so. The proportion of Estonian language speakers amongst non-ethnic Estonians has increased. Whereas ten years ago, 24% of non-ethnic Estonians thought their Estonian language skills sufficient to manage in Estonia, then according to the 2002 monitoring study data, this proportion has risen to 44%.

In addition to the above-mentioned positive indicators, many other analogous indicators could also be noted. However, there is no basis for presuming that the integration process is problem-free, or that the integration-based activity is proceeding without obstacles. We have here a very complex social phenomenon where the opportunities for influence are relatively restricted and where much still develops according to its own internal rhythm.

So what are currently the main problems in integration?

Here we need to differentiate between Estonians and non-ethnic Estonians, since the aims and activities of integration are not the same for these two target groups. In the state program, integration in Estonian society is determined via two processes: on the one hand, integration presumes the social leveling of society on the basis of the acquisition of Estonian language skills and Estonian citizenship, and on the other hand, the opportunity to preserve the cultural rights of ethnic variation on the basis of the recognition of the cultural rights of ethnic minorities. Such a two-faceted process presumes certain changes in both the major societal groups in order to strengthen the part common to both. In the case of non-ethnic Estonians, the strengthening of the part in common means the weakening of the barriers which currently hinder their success on the Estonian labor market, their participation in local educational opportunities, and

mast kohalikus kultuuri- ja poliitikaelus. Need barjäärid on ennekõike seotud eesti keele oskuse ja kohaliku kultuuri tundmise puudulikkusega, ebakindla õigusliku staatusega, aga ka kiiretest ühiskonnamuutustest johtuvate hirmude ja eelarvamustega. Eestlaste puhul eeldab ühisosa tugevnemine seni veel küllaltki tugeva tõrjuva hoiaku taandumist etniliste vähemuste suhtes mitmekultuurilise ühiskonnamudeli tunnustamise kontekstis ning hirmu vähenemist oma rahvusliku identiteedi ning kultuuriruumi säilimise suhtes.

Eestlaste puhul avalduvad integratsiooni pidurdavad hoiakud näiteks keele- ja kultuurierinevuste rõhutamises. Keel on ajalooliselt olnud eestlaste jaoks peamine enesemääratluse allikas ning sellepärast on eesti keele tähtsuse rõhutamine Eesti riigi avaliku sfääri toimimises igati mõisteta. On paratamatu, et eri kultuuritüüpides saadakse keele rollidest aru erinevalt ning taoline erinevus võibki tekitada arusaamatusi ja probleeme. Tõsiseks probleemiks on ka osa eestlaste hoiakud seoses avalikule sfäärile juurdepääsuga. Leitakse, et inimeste edu- ja karjäärivõimalused peaksid sõltuma rahvustunnusest. See on rahvusriigi ülesehitamise käigus emotsionaalselt küll mõisteta hoiak, kuid samas ei peegelda see tänapäeva Euroopale omast poliitilise rahvusriikluse kontseptsiooni, vaid etnilise rahvusriikluse mudelit, milles riiki ei seostata niivõrd oma kodanike ja kodakondsuse institutsiooniga, kuivõrd etnilise ja kultuurilise alusega.

Millised on integratsiooni raskused mitte-eestlaste puhul? Nende integratsioonivalmidust piiravad kõigepealt viimase aastakümne kiiretest ajaloolistest muutustest tulenev identiteetide konflikt ning rahvusliku ebavõrdsuse nägemine Eesti riigi toimimises. Jätakuvalt on tõsiseks probleemiks naturalisatsiooniprotsessi aeglus, mis

Euroopa Liiduga ühinemise kontekstis tõuseb päevakorra senisest teravamalt.

Integratsiooni oluliseks teguriks on võimaluste võrdsus töösfääris. Statistika näitab, et kogu taasiseseisvumise perioodil on mitte-eestlaste majandusliku heaolu tase tervikuna olnud madalam kui eestlaste oma. Näiteks iseloomustavad mitte-eestlasi (eriti noori) oluliselt kõrgemad töötuse näitajad. Järelikult tuleks neid käsitleda aktiivse tööturupoliitika olulise sihtrühmana. Püsivad rahvuslikud erinevused sissetulekutes ja põhivajaduste rahuldamise võimalustes tekitavad vastasseise, millele hinnangute andmine omandab sageli poliitilise värvingu. Ilmselt on peamine lahendustee siin haridussüsteemis – venekeelse hariduse järk-järguline integreerumine ühtsesse Eesti haridusruumi. Selle kaudu haridusvõimaluste kõigile võrdselt kättesaadavaks muutumine toetab lõppkokkuvõttes mitte-eestlaste sotsiaalmajanduslikku integratsiooni kõige paremini.

Kokkuvõttes ei vasta varasemad arusaamad integratsioonist kui ainult vähemusi puudutavast eesti keele õppimisele suunatud protsessist enam tegelikkuse vajadusele. Eesti keeles õpetamisele ja eesti keele õpetamisele suunatud tegevuste mahtu vähendamata tuleks senisest enam tähelepanu pöörata teistele integratsiooni riiklikus programmis välja toodud integratsiooniprotsessi komponentidele – mitte-eestlaste puhul tugevam poliitiline ja sotsiaalmajanduslik integratsioon ning eestlaste puhul avatum ja sallivam suhtumine ühiskonna mitmekultuurilisusse. Kuivõrd ühiskonna etniline ja kultuuriline erinevus võib olla nii konflikti kui ka rikkuse allikas, tuleks integratsiooniprojektidega arendada arusaama rahvuslikest erinevustest kui rikkusest, millest võib olla kasu kõigile.

their participation in the local cultural and political life. These barriers are primarily associated with deficiencies in Estonian language skills and not understanding the local culture, their uncertain legal status, but also the fears and preconceived notions resulting from rapid societal changes. In the case of Estonians, the strengthening of the common part presumes a change in the still considerably negative attitude regarding ethnic minorities, in the context of recognizing a multi-cultural society model, and a reduction in the level of fear regarding the preservation of one's own national identity and cultural space.

For Estonians, the attitudes hindering integration become apparent in the emphasis on linguistic and cultural differences. Historically, language has been, for Estonians, the main source of self-determination, so this is why the emphasis on the importance of Estonian in the operation of the Estonian State's public sphere can be easily understood. It is unavoidable that in various cultures the rules of language are understood differently, and it is indeed such a difference that can create misunderstandings and problems. A serious problem is also the attitude of some Estonians regarding access to the public sector. There is the opinion that a person's opportunities for success and a career should depend on ethnic background. In the context of the reconstruction process of a nation state, this attitude can be explained, but it does reflect a concept of a nation state not current in Europe today – a state associated not so much with its citizens and citizenship, but with an ethnic and cultural basis.

What are the difficulties with integration for non-ethnic Estonians? Their preparedness for integration is primarily restricted by the conflict of identities resulting from the rapid historical changes of the recent decade, and taking note of ethnic inequality in the operation of the Estonian state. A serious problem is still the slowness of the naturalization process, which in the context

of joining the European Union is becoming an even more important issue.

An important factor of integration is the equality of opportunity in employment. Statistics show that during the entire period after the reestablishment of independence, the level of economic well-being for non-ethnic Estonians as a whole has been lower than for Estonians. For example, non-ethnic Estonians (particularly young people) are characterized by substantially higher unemployment rates. They therefore should be handled as an important target group for active labor market policies. Continuous ethnic differences in incomes and opportunities to satisfy basic needs create opposition, where making judgments often acquires a political hue. The main path towards reaching a solution seems to be in the educational system – the gradual integration of Russian-medium instruction into a common Estonian educational space. This way of making educational opportunities equally accessible to all will eventually be the best way of supporting the socio-economic integration of non-ethnic Estonians.

In conclusion, previous understandings of integration, as a process directed towards Estonian language learning for minorities, is no longer applicable to today's needs. Without reducing the volume of activities aimed at teaching the Estonian language, more attention should be paid to the other components of the integration process noted in the national integration program. In the case of non-ethnic Estonians, stronger political and socio-economic integration; and for Estonians, a more open and tolerant attitude towards a multicultural society. Since the ethnic and cultural diversity of society can be a source of both conflict and richness, the integration projects should develop understanding that ethnic difference is a wealth which can be of benefit to everyone.

Integratsiooni Sihtasutus 2002

Käesolev aastaraamat sisaldab ülevaadet Mitteeestlaste Integratsiooni Sihtasutuse (edaspidi Integratsiooni Sihtasutus) tegevusest ajavahemikus 1. jaanuar 2002 – 31. detsember 2002.

Integratsiooni Sihtasutuse tegevuse eesmärgiks vastavalt põhikirjale on soodustada integratsiooniprotsesside kulgu Eesti ühiskonnas ning sellest lähtuvalt on sihtasutus rajanud oma töö alljärgnevalete põhimõtetele:

- toetades nn rohujuure tasandilt laekuvaid projekte, julgustada inimesi ühiskonnas laiemalt integratsiooniprotsesside vastu huvi tundma ja nendes aktiivselt osalema;
- arendades välja suuremahulisi ja sihtots- tarbelisi projekte, suunata sihtasutuse käsutuses olevaid ressursse aktuaalsete probleemide lahendamisele;
- kogudes informatsiooni integratsiooniprotsessidega tegelevate asutuste ja projektide kohta, seada sisse koostöökontakte kõigi huvitatud osapooltega.

Alates 28.01.2002 juhtis sihtasutuse 12-liikmelise nõukogu tööd rahvastikuminister Eldar Efendijev.

Sihtasutuse tegevus jaotub tinglikult kaheks valdkonnaks:

- Eesti riigi poolt eraldatud vahendite kasutamise kavandamine, koordineerimine ja administreerimine (vahetu projektitoetus), samuti iseseisev projektide väljatöötamine ja teostamine;
- välisriikide ja -organisatsioonide poolt finantseeritavate projektide kavandamine, koordineerimine ja administreerimine: välisabiprojekt „Integreeruv Eesti 2002–2004“, mida toetavad Soome, Rootsi, Norra ja Suurbritannia valitsused (edaspidi „Mitmekultuuriline Eesti“) ning Euroopa Liidu Phare “Eesti rahvusvähemuste sotsiaalse integratsiooni ja eesti keele õppe

programm” (edaspidi EL Phare eesti keele õppe programm).

Rahvusvaheline koostöö

Norra, Soome, Suurbritannia, Rootsi ja Eesti valitsused kirjutasid 27. märtsil 2002 alla uuele integratsioonialasele koostöölepingule. Eesti ühiskonnas mitmekultuursust edendav välisabiprojekt „Integreeruv Eesti 2002–2004“ on planeeritud kolmeks aastaks kogueelarvega kuni 33,4 mln krooni, millest Eesti riigi panus moodustab 16,2 mln krooni ja taotletav välisabi 17,2 mln krooni.

Suur osa projekti tegevustest on suunatud noortele. Toetatakse eesti keele õpet, sh keelekümblust eelkooli- ning alghariduse tasemel, suurendatakse eesti ja vene keelt kõnelevate noorte omavaheliste kontaktide arvu igapäevaelus, organisatsioonide ja koolide vahel. Samuti tugevdatakse mitteeestlaste keelelist ja professionaalset konkurentsivõimet tööjõuturul ja kutsekoolides, mitteeestlasi kaasatakse Eesti meediasektorisse ning suurendatakse nende teadmisi ja motivatsiooni kodakondsuse taotlemisel.

Oluliseks arenguks sihtasutuse rahvusvahelises koostöös on tehniline ekspertabi Läti Ühiskonna Integratsiooni Fondile (LSIF) ettevalmistustes EL struktuurifondide kasutuselevõtuks. Vastutusrikka ülesande täitmiseks moodustati koos KPMG Estoniaga konsortsium. Detsembrist 2002 kuni septembrini 2003 abistatakse Lätile suunatud Phare programmi raames LSIFi täiendavate protseduuride väljatöötamisel, jätkusuutlikkuse ja tõhususe tõstmisel. Projekti kogumaksumus on ca 496 000 eurot ehk 7,76 miljonit krooni.

Administreeritavate vahendite kogusumma oli võetud kohustuste järgi (sõlmitud lepingud, nõukogu ja hindamiskomisjonide otsused vahendite eraldamisest, välisabi) ligikaudu 38 miljonit krooni.

Integration Foundation 2002

This yearbook contains an overview of the activities of the Non-Estonians Integration Foundation (hereinafter Integration Foundation) in the period from 1 January to 31 December 2002.

The objective of the activities of the Integration Foundation, as stated in its articles of association, is to promote integration processes in Estonian society, and on the basis of this the Foundation has based its work on the following principles:

- Through support for projects, implemented at the 'grassroots level', to encourage greater public interest and active participation in integration processes;
- Through the development of extensive ad hoc projects to channel the resources at the Foundation's disposal towards the solution of current problems;
- Through the gathering of information about institutions and projects dealing with integration processes to establish co-operation contacts with all interested parties.

As of 28.01.2002, the work of the Foundation's 12-member Governing Board has been administered by Minister for Population and Ethnic Affairs, Eldar Efendiyev.

The Foundation's activities can essentially be divided into two areas:

- The planning, co-ordination and administration (direct project support) of funds allocated by the Republic of Estonia, as well as the independent development and implementation of projects;
- The planning, co-ordination and administration of projects financed by foreign countries and organisations: the foreign aid project "Integrating Estonia 2002–2004", which is supported by the governments of Finland, Sweden, Norway and the United Kingdom (hereinafter "Multicultural Estonia") and the European Union Phare "Estonian national minority social integration and Estonian language training programme" (hereinafter the

"EU Phare Estonian language training programme").

International co-operation

On 27 March 2002, the governments of Norway, Finland, the United Kingdom and Estonia signed a new integration-related co-operation agreement. The foreign aid project, "Integrating Estonia 2002–2004", which has as its aim the promotion of multiculturalism, is planned to last for three years and have a total budget of 33.4 million kroons, of which the Estonian government's contribution will be 16.2 million kroons, and the requested foreign aid 17.2 million kroons.

The majority of the project's activities target young people. The project supports Estonian language study, including language immersion at the pre-school and primary school levels, and seeks to increase the amount of contact between Estonian-speaking and Russian-speaking youths in everyday situations, and between organisations and schools. Another key objective is to strengthen non-Estonians' linguistic and professional competitiveness in the labour market and vocational schools, involve non-Estonians in the Estonian media sector and increase non-Estonians' knowledge about and motivation for applying for Estonian citizenship.

An important development in the Foundation's international co-operation is technical expert assistance for the Latvian Social Integration Fund (LSIF) in its preparations for adoption of EU structural funds. In order to perform this task with the responsibility this entails, a consortium was formed together with KPMG Estonia. From December 2002 to September 2003, the LSIF will, through the Latvian arm of the Phare programme, be assisted in the development of additional procedures and the increasing of sustainability and efficiency. The total cost of the project is ca 496,000 EUR or 7.76 million kroons.

On the basis of contractual commitments, decisions by evaluation committees, the Board of Integrastion Foundation and foreign donors, the total turnover administered in 2002 was 38 million kroons.

1. Alamprogramm "Haridus"

Alamprogramm kokku 18 374 767 kr

Eesti ühiskonnas elama ja toime tulema õpitakse koolis. Koolis omandatakse keeleoskus ja taustteadmised. Suhtlemises, sh eri rahvuste vahelises suhtlemises kujunevad huvid ja hoiakud.

Alamprogrammi „Haridus“ tegevuste kavandamisel on aluseks kaks põhieesmärki:

- põhikooli lõpetanu on ühiskonnapädev ja valdab eesti keelt kesktasemel;
- keskhariduse omandanud noored valdavad eesti keelt olme- ja töösuhtluseks vajalikul määral, suudavad õppida eesti keeles.

1.1. Missioon: kujundada eesti keele kui teise keele õppesüsteem, kus rakendatakse mitmekesisest ja tänapäevast õppevara ning keelte koosmõju arvestavaid keele õppimise malle, et muukeelsed lapsed ja noored omandaksid eesti keele motiveeritult ning tulemuslikult

1.1.a. Keeledidaktika arendamine, keeleõppe metoodikate, õppekavade ja õppevara väljatöötamine, koolitajate koolitus

1.1.a.4. Keeledidaktika programmi väljatöötamine koolieelsetele lasteasutustele

„Mitmekultuuriline Eesti“,

sh Integratsiooni Sihtasutus – 200 000 kr

Soome Välisministeerium – 422 460 kr

2002. aasta augustis käivitus keelekümblusprogramm koolieelsetele lasteasutustele. Oktoobris valiti projekti 10 pilootlasteaeda – 3 Tallinnast ja 7 Ida-Virumaalt. Valiku tegemisel arvestati lasteaegade regionaalset paiknemist ja senitehtud tööd eesti keele õpetamise arendamisel muukeelsetele lastele.

Koostööd tehakse kolme kõrgkooli (TÜ Narva Kolledž, Tallinna Pedagoogikaülikool, Tallinna Pedagoogiline Seminar) õppejõududega, et käivitada kõrgkoolis keelekümb-lusspetsiifilist õpet üliõpilastele ja täiendusõpet õpetajatele.

Haridusprogrammide Keskus – 139 500 kr

Alustati koolieelsetes lasteasutustes eesti keele kui teise keele õpetamise programmi väljatöötamist. Projekti teostaja leidmiseks korraldati kaks riigihanke konkurssi. Komplekteeritud on meeskond, mille liikmed on projekti lõppedes pädevad teostama eesti keele kui teise keele õpet koolieelses vanuses lastele ja koolitama täiskasvanuid selles valdkonnas. Projekt lõpeb 2004. aastal.

Eesti keele kui teise keele õppe seisust, õpetajate kaadrist ja kasutatavatest õppematerjalidest koolieelsetes lasteasutustes ülevaate saamiseks korraldati uuring. Koostati annotatsioonid alushariduse valdkonnas olemasolevate eesti keele kui teise keele õpetamise alaste trükiste kohta. Nendega saab tutvuda eesti keele kui teise keele õpetajate võrgustiku Interneti-leheküljel www.eestikeeltesekeelena.ee.

Haridusprogrammide Keskuse juurde loodi alushariduse juhtrühm, kes annab suunavaid nõuandeid eesti keele kui teise keele alaste tegevuste korraldamisel alushariduse valdkonnas.

I. Sub-programme "Education"

Sub-programme total 18,374,767 eek

It is in school that people learn to live and cope in Estonian society. Language skills and background knowledge are acquired in school. Interests and attitudes develop through communication, also between different ethnic groups.

The planning of the activities of the sub-programme "Education" is based on two main objectives:

- to ensure that children who have completed elementary school are socially competent and possess an intermediate level knowledge of the Estonian language;
- young people who have acquired secondary education are proficient in the Estonian language to a degree sufficient for communication in everyday and work-related situations and are able to study in the Estonian language.

I.1. Mission: to develop a system for the teaching of Estonian as a second language that applies diverse, up-to-date teaching materials and language learning models that take into consideration the interactions between languages, so that non-Estonian-speaking children acquire the Estonian language in a motivated and productive manner

I.1.a. Development of language didactics, elaboration of language teaching methodologies, curricula and teaching materials, training of teacher trainers

I.1.a.4. Elaboration of language didactics programmes for pre-school establishments

"Multicultural Estonia",
including Integration Foundation – 200,000 eek
Foreign Ministry of Finland – 422, 460 eek

In August 2002, the language immersion programme for pre-school establishments was launched. In October 10, pilot playschools were selected for participation in the project – 3 in Tallinn and 7 in Ida-Viru County. In making the selection, the regional location of the pre-schools and previous work in the development of the teaching of the Estonian language to non-Estonian-speaking children were taken into consideration.

Co-operation takes place between instructors of three institutions of higher education (Narva College of the University of Tartu, Tallinn Pedagogical University, Tallinn Pedagogical College) for the introduction of language immersion training for students at institutions of higher education and in-service training for teachers.

Centre for Educational Programmes – 139,500 eek

The development of a programme for the teaching of Estonian as a second language in pre-school establishments was begun. In order to find an implementer of the project, two public procurement tenders were held. A team has been formed whose members will, upon completion of the project, be qualified to use Estonian as second language training for children of pre-school age and train adults on this topic. The project will be completed in 2004.

In order to obtain an overview of the present state of the teaching of Estonian as a second language, the teaching body and the teaching materials used in pre-school establishments, a study was performed. Annotations were prepared on publications dealing with the teaching of Estonian as a second language. These can be viewed at the home page Estonian as a second language teachers' network at www.eestikeelteisekeelena.ee.

A pre-school education steering committee was created at the Centre for Educational Programmes to offer guidance and advice in the organisation of activities in the area of Estonian as a second language for pre-school education.

└1.1.a.8. Eesti keele kui teise keele õppevara mitmekesistamine

Jätkati 2000. aastal alustatud koostööd USA Suursaatkonnaga Tallinnas eesti keele õppe CD-ROMi loomisel 7.–9. klassi õpilastele. Saatkonna kaasabil saadi tasuta kasutamiseks keeleõppe CD-ROMi loomise tarkvara. Projekt lõpetatakse 2003. aastal.

EL Phare eesti keele õppe programm – 197 000 kr

Valmistati ette konkurss interaktiivse keeleõppe keskkonna loomiseks. Konkursi tulemusel luuakse 2003. aastal muukeelse kooli 7.–12. klassi õpilastele riiklikel eesti keele alg- ja kesktaseme testidel põhinev testide ja harjutuste kogu veebikeskkonnas.

└1.1.b. Keelekümblusprogrammi väljatöötamine, arendamine ja rakendamine

211 last alustas õppimist keelekümblusklassis ETA 02.09.2002

211 venekeelsetest peredest pärit last alustas oma esimest kooliaastat keelekümblusklassis, kus õpetajad räägivad nendega ainult eesti keeles.

“Senine kogemus näitab, et esimese klassi õpilased kohanevad kiiresti eesti keelt rääkiva õpetajaga ning kevadeks suudavad nad õppida eesti keeles kõiki õppeaineid tavakooli mahuga võrdselt,” kinnitas Käosaar.

Õppeaasta alguseks jõudis koolidesse ka uus keelekümblusmetoodika alusel koostatud 2. klassi õpik “Tere, sõber” ja selle juurde kuuluv töövihik. See on keelekümblusklassidele mõeldud õpikute sarja kolmas raamat.

└1.1.b.9. Keelekümblusprogrammi rakendamine ja arendamine

Keelekümbluskeskus – 2 651 856 kr,
sh välisabi Kanadast – 1 871 856 kr
Haridusprogrammide Keskus – 220 570 krooni

Fotograaf/Photographer: Peeter Langovits

└ I.1.a.8. Diversification of Estonian as a second language teaching material

Co-operation with the US Embassy in Tallinn, which began in 2000, continued with the creation of supplementary Estonian language teaching materials (CD-ROM) for 7th–9th-grade students. Software for the creation of the language teaching CD-ROM was obtained free of charge with the embassy's assistance. The project will be completed in 2003.

EU Phare Estonian Language Training Programme – 197,000 eek

A tender for the creation of an interactive language learning environment was prepared. As a result of the tender, a web-based collection of tests and exercises based on the basic and intermediate level state Estonian language tests will be prepared by 2003 for pupils from grades 7 to 12 in non-Estonian-speaking schools.

└ I.1.b. Elaboration, development and implementation of the language immersion programme

211 Children began their studies in language immersion classes. ETA 02.09.2002

211 Children from Russian-speaking families began their first school year in language immersion classes where the teachers speak to them in only Estonian.

"Our experience shows that the first grade pupils quickly get used to the Estonian speaking teachers, and by spring, they are able to study all subjects in Estonian, to the same extent as in ordinary schools," said Käosaar.

At the start of the school year, the schools received the new grade 2 textbook, called "Tere, sõber" ("Hello Friend"), based on the language immersion method, as well as the accompanying workbook. This is the third book in the series of textbooks meant for language immersion classes.

└ I.1.b.9. Implementation and development of language immersion programme

Language Immersion Centre – 2,651,856 eek,
including foreign aid from Canada – 1,871,856 eek
Centre for Educational Programmes – 220,570 eek

Keelekümbalusprogrammi rakendatakse seitsmes vene õppekeele koolis üle Eesti. Koole toetatakse lisaks metoodika juurutamisele ja koolitusele ka õppetöö tulemuslikumaks muutmiseks vajaliku tehnika ning eestikeelsete raamatutega.

Alates 2002. aasta novembrist alustas tööd hiliskeelekümbaluse programm. Seoses sellega laiendati ka Keelekümbaluskeskust. Haridusprogrammide Keskus toetas Keelekümbaluskeskusele Tallinna linna poolt eraldatud lisaruumide remonti Tallinna Läänemere Gümnaasiumis. 2003. aastal alustatakse hiliskeelekümbalusprogrammiga viies vene õppekeele koolis.

2002. aasta juulis valmis Keelekümbaluskeskuse Interneti-lehekülg aadressil <http://www.kke.ee>, millelt võib leida keelekümbalust ja keskuse tööd käsitlevaid materjale.

Koostati mitmeid keelekümbalust tutvustavaid materjale, mida on jagatud erinevatel konverentsidel ja seminaridel; esinemistes on kajastatud keelekümbalusprogrammi eesmärgid ja suunitlust.

Programmi senisele tööle hinnangu andmiseks ja tulevikuplaanide seadmiseks korraldati 12. juunil 2002. aastal rahvusvaheline konverents "Keelekümbalus – meie kõigi teha".

Eesti keele kui teise keele õppevara mitmekesistamine

Keelekümbaluskeskus – 1 003 260 kr,
sh välisabi Kanadast – 943 260 kr

Ilmus kaks keelekümbalusmetoodikal põhinevat 2. klassi õpikut koos töövihikuga ning koostati 3. klassi õpiku proovivariant. On kujunenud välja teovõimeline ning tugev õppekirjandust koostav autorite kollektiiv. Keelekümbalus koolidele on koostatud ja jagatud ligi 500 lehest koosnev komplekt õpilaste töölehti.

U.1.b.10. Keelekümbaluse põhimõtteid järgiva õppekava koostamine

Keelekümbaluskeskus,
sh välisabi Kanadast – 25 000 kr

Kuna integreeritud eestikeelne keelekümbalusspetsiifiline õppekava 1.–3. klassile ning vene keele ainekava keelekümbalusprogrammi 2.–3. klassile koostati 2001. aastal, ei toimunud 2002. aastal õppekava koostamise tegevust. Õppekava arendatakse pidevalt ning 2003. aastal koostatakse õppekava varase keelekümbalusprogrammi 4.–6. klassile, lasteaegade programmi õppekava ja hiliskeelekümbaluse õppekava 6. klassile.

U.1.b.12. Lasteasutuste ja koolide õpetajate keelekümbalusmetoodika alane koolitus

Keelekümbaluskeskus – 921 082 kr,
sh välisabi Kanadast – 761 082 kr

Keelekümbalusõpetajatele ning programmi pilootkoolides töötavatele vene ja inglise keele õpetajatele korraldati ligi 200 tundi keelekümbalusmetoodika alast koolitust. Koolitati pilootkoolide õppealajuhatajaid, et tõhustada nende tööd õpetajate metoodilisel toetamisel ning keelekümbalusprogrammi arendamisel koolis. Koolituste konspektid on süstematiseeritud ja koondatud kogumikuks. Kogumikke on jagatud kõigile kümbalusklasside õpetajatele.

U.1.b.14. Teadusuuringud keelekümbaluse edukuse kohta

Keelekümbaluskeskus – 165 000 kr

Kõiki keelekümbalusklassi õpilasi testiti õppeaasta jooksul kolm korda. Lapsevanemate hulgas korraldati kaks küsitlust. Uuringud näitasid, et programmi rakendamine Eestis on seni olnud edukas ning lapsed on saavutanud tulemusi, mida eeldab riikliku õppekava põhjal koostatud keelekümbalusspetsiifiline õppekava. Uuringute tulemused esitati rahvusvahelisel konverentsil "Keelekümbalus – meie kõigi teha".

The language immersion programme is presently implemented in seven Russian-medium schools across Estonia. In addition to the introduction of methodological materials and the provision of training, schools will also be supported with equipment and Estonian-language books required to make teaching more productive.

A late immersion programme was launched from November 2002. In connection with this, the Language Immersion Centre was expanded. The Centre for Educational Programmes supported the renovation of the additional space allocated to the Language Immersion Centre by the City of Tallinn in Läänemere Upper Secondary School in Tallinn. In 2003, a late immersion programme will begin in 5 Russian-medium schools.

In July 2002, the Language Immersion Centre's web page, at the address <http://www.kke.ee>, was completed, and now one may find various materials presenting language immersion and the centre's activities.

Many materials introducing language immersion were prepared, and these have been distributed at various conferences and seminars; in presentations the objectives and trends of the language immersion programme have been presented.

In order to assess the programme's work so far and make plans for the future, an international conference entitled "Language Immersion in Estonia – Future Perspectives" was held on 12 June 2002.

Diversification of Estonian as a second language teaching materials

Language Immersion Centre – 1,003,260 eek,
including foreign aid from Canada – 943,260 eek

Two 2nd-grade textbooks + workbooks based on the language immersion methodology were published, and a sample version of a 3rd-grade textbook was prepared. A very capable and strong group of authors teaching literature has developed. A set of student worksheets consisting of roughly 500 pages has been prepared and distributed to language immersion schools.

└ I.1.b.10. Compilation of curriculum based on immersion principles

Language Immersion Centre,
including foreign aid from Canada – 25,000 eek

Since an integrated Estonian-language immersion curriculum for grades 1 to 3 and a Russian-language syllabus for grades 2 and 3 of the immersion programme were prepared in 2001, no curriculum preparation activities took place in 2002. Curriculum development is an ongoing process, and in 2003, the curriculum for grades 4 to 6 of the early immersion programme, the pre-school programme curriculum and the late immersion curriculum for grade 6 will be prepared.

└ I.1.b.12. Training in language immersion methodology for teachers at children's establishments and schools

Language Immersion Centre – 921,082 eek,
including foreign aid from Canada – 761,082 eek

Nearly 200 hours of training relating to immersion methodology was organised for language immersion teachers and teachers of Russian and English at the programme's pilot schools. In addition, team training, development plan training and educator counselling training for schools' directors of studies was made possible at the programme's pilot schools. Notes on the training sessions have been systematised and gathered in a compilation that has been distributed to all teachers of immersion classes.

└ I.1.b.14. Academic studies concerning the success of language immersion

Language Immersion Centre – 165,000 eek

All children in immersion classes were tested three times during the school year. Two surveys were organised among parents. Research showed that the implementation of the programme in Estonia has so far been successful, and the children have achieved the results required by the immersion curriculum prepared on the basis of the national curriculum. The results of the research were presented at the international conference "Language Immersion in Estonia – Future Perspectives"

└ I.1.b.15. Keeleõpet soodustavate vahendite soetamine keelekümbuskoolidele

Keelekümbuskeskus – 44 000 kr

Haridusprogrammide Keskus – 33 110 kr

Keelekümbuskeskuse pilootkoolidele hangiti raamatuid, teatmikke, sporditarbeid, tehnikat jm vahendeid, mis soodustavad keelekümbusklasside õpilaste keeleõpet.

└ I.1.b.16. Keelekümbusklasside õpilaste õppetöövälised keeleõppetegevused

Keelekümbuskeskus – 20 000 kr

Valga Linnavalitsus – 13 000 kr

Narva Linnavalitsus – 20 000 kr

Toetati keelekümbusklasside õpilaste ekskursioonide ja suviste keelelaagrite korraldamist. 2002. aasta suvel arendas keelelaagrites oma suhtluskeelt 200 keelekümbusklasside last.

└ I.1.b.17. Keelekümbusklasside programmi kajastava filmi loomine

Integratsiooni Sihtasutus – 50 000 kr

Alustati 10osalise dokumentaalsarja „Keelekümbusklassid“ ettevalmistamist. Sarja eesmärgiks on kajastada keelekümbusklasside õpetajate tööd ja keelekümbusklasside tunde, tuues välja keelekümbusklasside eripära. Film valmib 2003. aastal.

└ I.1.c. Õppetöövälised keeleõppemallid

└ I.1.c.19. Eesti keele laagri- ja pereõppemudeli arendamine ning rakendamise, sellealane koolitus

2002. aastal toetati ühtekokku 60 laagri- ja pereõppe projekti, milles osales 2900 last.

EL Phare eesti keele õppeprogramm – 2 585 000 kr

EL Phare programm toetas 2002. aastal 33 projekti, kus osales kokku 1678 last.

Projektide raames viibisid muukeelsed lapsed vähemalt 12 päeva eestikeelses peres või suve-

laagris, mille programmi kuulus eesti keele õpe. Projektide eesmärk oli võimaldada noortele suhtlemist oma eakaaslastega, tutvuda Eesti ja eestlaste olmega, arendada oma väljendusjulgust ja kõnekeeleskust.

Tulemuste hindamiseks, vahetu kogemuse saamiseks ja laagritingimustega tutvumiseks korraldati monitooring.

2002. aasta mais toimus koolitus laagrite eesti keele õpetajatele, finantskoolitus projekti juhtidele ja oktoobris toimus laagrisuve kokkuvõttev teabepäev.

Koostamisel on keelelaagri õpetaja metoodiline juhend, mis aitaks tõsta laagrites pakutava eesti keele õppe kvaliteeti. Juhendisse koondatakse laagrikeskkonnas kasutatavad sobilikud ülesanded osaoskuste kaupa. Materjali valmimine on kavandatud 2003. aasta sügisesse, eelnev katsetamine toimub 2003. aasta suvel toimuvates keelelaagrites.

„Mitemkultuuriline Eesti“ – 3 059 468 kr,

sh välisabi – 1 721 895 kr,

sh Põllumajandusministeerium – 990 000 kr,

sh Integratsiooni Sihtasutus – 347 573 kr

Toetati nii suve- kui ka talve- ja kevadvaheajal toimunud keelelaagri- ja pereõppeprojekte. Toetuse sihtrühmaks olid Eestis elavad riskirühma noored. Kaheksas laagriprojektis osales 268 ning seitsmes pereõppeprojektis 540 eesti- ja muukeelset noort.

Korraldati kaks laagrit endise Nõukogude Liidu aladel elavatele, päritolult eestlastest lastele. Eestit ja eesti keelt tutvustavates laagrites (sh osa peremajutusega) osales kokku 40 noort Minskist, Vilniusest, Peterburist ja Moskvast.

Riigieelarve vahenditest toetati kümme pereõppeprojekti. Keelepraktikaks Eesti maa-peredes said toetuse 374 muukeelset noort.

Sihtasutuse vahenditest suunati 34 598 krooni keelelaagri- ja pereõppeprojektide täiendavaks rahastamiseks 2003. aastal.

└ I.1.b.15. Purchasing of resources promoting language learning for immersion schools

Language Immersion Centre – 44,000 eek
Centre for Educational Programmes – 33,110 eek

Resources (books, sports equipment, technical devices, etc.) promoting the language learning of students in immersion classes were purchased for the Language Immersion Centre's pilot schools.

└ I.1.b.16. Extracurricular language learning activities of students in immersion classes

Language Immersion Centre – 20,000 eek
Valga City Government 13,000
Narva City Government 20,000

Excursions and summer language camps for children in immersion classes were supported. 200 children in language immersion classes developed their communicative language skills in language camps in the summer of 2002.

└ I.1.b.17. Making of a film about the language immersion programme

Integration Foundation – 50,000 eek

The making of a 10-part documentary entitled "Language Immersion" was begun. The objective of the series is to report on the work of language immersion teachers and language immersion classes, demonstrating the distinctiveness of the language immersion methodology. The film will be completed in 2003.

└ I.1.c. Extracurricular language learning patterns

└ I.1.c.19. Development and implementation of the Estonian language camp and family learning model, training in that area

A total of 60 language camp and family learning projects attended by 2900 children were supported in 2002.

EU Phare Estonian Language Training Programme – 2,585,000 eek

In 2002 the EU Phare programme supported 33 projects attended by a total of 1678 children.

In the framework of the projects, non-Estonian-speaking children spent at least 12 hours in an Estonian-speaking family or language camp that included Estonian language instruction. The objective of the projects was to permit young people to communicate with their peers, become acquainted with Estonia and Estonian everyday life, develop courage in expressing themselves and their colloquial language skills.

In order to assess the results, obtain direct experience and become familiar with the conditions at the camps, monitoring was performed.

In May 2002, training for teachers of Estonian at camps and financial training for project managers were held, and in October an information day summing up the summer's camps.

Methodological instructions for teachers at language camps are presently being prepared – this would help to raise the quality of the Estonian language instruction offered at the camps. The instructions will contain exercises suitable for use in the camp environment, listed by skills. It is planned for the material to be completed by autumn 2003, and prior testing will take place in language camps to take place in summer 2003.

"Multicultural Estonia" – 3,059,468 eek,
including foreign aid – 1,721,895 eek,
including Ministry of Agriculture – 990,000 eek,
including Integration Foundation – 347,573 eek

Language camps and family study projects held in the summer, winter and spring holidays were supported. The target group for the support was risk group youths living in Estonia. 268 Estonian-speaking and non-Estonian-speaking young people participated in 8 camp projects and 540 participated in 7 family study projects.

2 camps were organised for children of Estonian descent living in parts of the former Soviet Union. In total, 40 youths from Minsk, Vilnius, St. Petersburg and Moscow participated in camps (including some with family accommodation) introducing Estonia and the Estonian language.

10 family study projects received state budgetary support. 374 non-Estonian-speaking young people received support for language practice in Estonian rural families.

Integratsioonilaager toob välismaal elavad eestlased koju tagasi
Virumaa Teataja 05.09.2002

Kolmandat aastat Lääne-Virumaal Piilu talus korraldatud integratsioonilaagris taasavastavad eesti juurtega lapsed oma vanemate sünnikodu. Laagri korraldaja Kristi Tamm ütleb: „Selliste laagrite korraldamiseks on kindlasti mõtet raha kulutada. Siis näevad ka endise Nõukogude Liidu territooriumil elavad eestlased, et kodumaa tunneb nende vastu huvi. Tulevikus võiks seda veelgi laiendada, sest paljudel peredel pole senini olnud võimalust oma lapsi Eestisse saata.”

└┐.2. Missioon: sihipärastada ja laiendada eesti keele kui teise keele ning teiste ainete õpetajate põhi- ja täiendus- koolitust, et muu õppekeelega koolis töötaksid kvalifikatsiooninõuetele vastavad õpetajad

Minu õpilaste vanemad on rahul minu diplo- miga
Universitas Tartuensis 21.03.2002

Tartu Ülikooli Narva Kolledži lõpetanud Jelena Šestak (parima kolledžilõpetajana kutsuti Jelena möödunud aastal presidendi vastuvõtule ja jäädvustati fotol, mis võitis Integratsiooni Sihtasutuse fotokonkursil “Naeratused” I preemia) räägib, miks ta on rahul kolledžist saadud haridusega ja samuti sellest, et ta soovib saada kvalifikatsiooni eesti keele teise keelena õpetaja erialal, jättes sedapuhku vastamata küsimusele, miks ta on valinud just eesti keele, öeldes, et las igaüks vastab ise, miks tal on vaja eesti keelt.

└┐.2.a. Õpetajate täiendusõpe

└┐.2.a.1. Eesti keele kui teise keele õpetajate piirkondliku täiendusõppevõrgustiku väljaarendamine ja toimimine
Haridusprogrammide Keskus – 135 090 kr

The Integration camp brings home expatriate Estonians

Virumaa Teataja 05.09.2002

At the Pilli farm integration camp in Lääne-Viru county, organized for the third year in a row, children with Estonian roots are discovering the land of their parents. Kristi Tamm, camp organizer, said that "spending money on such a camp makes a lot of sense. It demonstrates to those Estonians, living on the territory of the former Soviet Union, that their homeland is interested in them. In the future, the camp concept could be extended further since many families have not yet had an opportunity to send their children to Estonia."

└ I.2. Mission: to focus and expand the basic training and continuing education of teachers of Estonian as a second language and of other subjects, to ensure that the qualifications of teachers employed at non-Estonian-medium schools correspond to the requirements

Students' parents are happy with the diplomas Universitas Tartuensis 21.03.2002

Jelena Shestak, a graduate of Narva University College (as the top graduate of the College, Jelena was invited to the President's reception last year, and the event was preserved in a photograph which won first prize in the Integration Foundation's photography competition "Smiles"), explains why she is satisfied with the education provided by the College, and also that she wishes to qualify as a teacher of "Estonian as a second language", but did not directly answer the question as to why she chose Estonian – saying that everyone could answer that question themselves, as to why they might need Estonian.

└ I.2.a. Continuing education for teachers

└ I.2.a.1. Development and functioning of regional continuing education network for teachers of Estonian as a second language

Centre for Educational Programmes – 135,090 eek

2002. aasta jaanuaris registreeriti mittetulusühinguna Eesti Keele Kui Teise Keele Õpetajate Liit (EKTÖL). Töötati välja ja kinnitati piirkondlike keskuste põhimäärused ning moodustati kolm piirkondlikku keskust EKTÖLi struktuuriüksustena.

Keskustes alustati praktilist sisu kandvate piirkondlike koolitustega, mille eesmärgiks on õpetaja ainealase ja üldpedagoogilise pädevuse tõstmine ning ainealase info liikumise tagamine. Kasutatakse erinevaid töövorme: rühmatööd, arutelu, iseseisvat tööd.

└ I.2.a.2. Võrgustiku õpetajate seminarid

Haridusprogrammide Keskus – 16 620 kr

Võrgustiku seminaril Nelijärve Puhkekeskuses 28.–29. juunini 2002 osales 22 võrgustiku õpetajat. Seminari eesmärgiks oli võrgustiku liikmetele täienduskoolituse korraldamine ja võrgustiku teise poolaasta tegevuse planeerimine.

└ I.2.a.4. Võrgustiku veebilehe haldamine ja elektroonilise teabepanga koostamine eesti keele kui teise keele õpetamisest

Haridusprogrammide Keskus – 32 250 kr

Valmis veebileht eesti keele kui teise keele õpetajatele aadressil www.eestikeelisekeele-na.ee, millelt leiab infot EKTÖLi piirkondlike keskuste ja korraldatavate koolituste kohta.

└ I.2.a.5. Eesti keele kui teise keele õpetajate täienduskoolitamine

Haridusprogrammide Keskus – 58 200 kr

Noorte õpetajate metoodikakoolis toimus kaks koolitust „Õpetajalt õpetajale“, millel osales 55 õpetajat. Tutvuti ainekava koostamise põhimõtetega, õpiti tunnikava koostamist, omandati uusi metoodilisi võtteid keeletunni teostamiseks ning õpilaste suulise väljendusoskuse arendamiseks ja kirjanduse õpetamiseks. Samuti omandati oskusi eesti kultuuri tutvustavate ürituste organiseerimiseks ning koos psühholoogiga otsiti lahendusi koostööks lapsevanematega.

└ I.2.a.6. Toetus tugikeskustele oma piirkonna täienduskoolituse korraldamiseks

Haridusprogrammide Keskus – 8400 kr

Toetati EKTÖLi piirkondlike keskuste poolt korraldatud erinevaid tegevusi ja koolitusi teemadel nagu „Video kasutamine keeletunni“, „Ajaloolist ja aktuaalset eesti keeles“, „Riiklikust õppekavast õpetaja töökavani“, „Gustav Suits ja rühmitus „Noor-Eesti““, „Töö raskete õpilastega“.

└ I.2.b. Eesti keele täiendusõpe teiste ainete õpetajatele jm koolitus

└ I.2.b.10. Kutseõppeasutuste eesti keele kui teise keele täiendusõpe

EL Phare eesti keele õppeprogramm – 9000 kr

Tehti ettevalmistusi konkursi korraldamiseks, mis hõlmab nii õpetajate ettevalmistust kutsealase eesti keele õppekava väljatöötamisel kui ka õppevara väljatöötamist. Konkursi tulemusel luuakse 2003. aastal õppekavad ja vastavad õppematerjalid 15 erialale.

Aruanne kajastab lisaks punkte I.3.c.14. ja I.3.d.19.

└ I.2.b.11. Koolitusprogrammide ja täiendusõppemudelite väljatöötamine ning rakendamine

EL Phare eesti keele õppeprogramm – 1 040 000 kr

Korraldati konkurss, mille eesmärgiks on eesti keele kui teise keele õpetajate põhikoolituse ja täienduskoolituse uuendatud õppekavade arendamine, sh uute ainekavade väljatöötamine ja kursustega sobivate õppematerjalide loomine. Toetati üheksat kõrgkooli ja täienduskoolitusasutuse projekti. Projektid on suunatud eesti kõrgkoolides eesti keele kui teise keele õpetajaks õppivatele üliõpilastele ja muukeelsetes koolides ning lasteaedades tööta-

In January 2002, the Association of Teachers of Estonian as a Second Language (ATESL) was registered as a non-profit association. Regional centres' statutes were developed and approved, and three regional centres were established as structural units of the ATESL.

The centre began offering regional training sessions of a practical nature, with the aim of raising teachers subject-specific and general pedagogical competence, and ensure the movement of subject-related information. Different work formats are used: group work, discussion, independent work.

└ I.2.a.2. Seminars for network teachers

Centre for Educational Programmes – 16,620 eek

22 network teachers participated in the network seminar held on 28-29 June at the Nelijärve Holiday Centre. The objective of the seminar was to organise continuing education for members of the network and plan the network's activities for the second half of the year.

└ I.2.a.4. Administration of network's web page and compilation of an electronic databank on the teaching of Estonian as a second language

Centre for Educational Programmes – 32,250 eek

A web page for teachers of Estonian as a second language, located at the address www.eestikeelteisekeelena.ee, was completed. It offers information about the ATESL's regional centres and upcoming training sessions.

└ I.2.a.5. Continuing education for teachers of Estonian as a second language

Centre for Educational Programmes – 58,200 eek

Two "teacher to teacher" training sessions attended by 55 teachers took place at the young teachers' methodology school. They were introduced to the principles of syllabus compilation, acquired new methodological techniques for the teaching of language classes and the development of students' ability of verbal expression and teach literature. Teachers also acquired skills for the organisation of events introducing Estonian culture, and a psychologist helped teachers find solutions for improving co-operation with parents.

└ I.2.a.6. Assistance to support centres for the performance of continuing education in their region

Centre for Educational Programmes – 8400 eek

Assistance was provided to the ATESL's regional centres for the performance of various activities and training was provided on topics such as "The use of video materials in the language classroom", "Historical and current topics in the Estonian language", "From the national curriculum to the to teacher's work plan", "Gustav Suits and the "Noor-Eesti" group", "Work with problem students".

└ I.2.b. Continuing education in Estonian-language teaching for teachers of other subjects, and other training

└ I.2.b.10. Continuing education for "Estonian as a second language" teachers teaching at vocational institutions

EU Phare Estonian Language Training Programme – 9000 eek

Preparations were made for the holding of a tender including both the preparation of teachers in the development of a vocational Estonian language curriculum and also the elaboration of teaching materials. As a result of the tender, curricula and corresponding materials for 15 specialisations will be created in 2003. The report also describes activities under subsections I.3.c.14. and I.3.d.19.

└ I.2.b.11. Development and implementation of training programmes and models for continuing education

EU Phare Estonian Language Training Programme – 1,040,000 eek

A tender was held with the objective of developing updated curricula for the basic training and continuing education of teachers of Estonian as a second language, as well as the elaborating of new syllabi and creating teaching materials suitable for the courses. The projects of 9 institutions of higher education and continuing education institutions were supported. The projects target

vatele õpetajatele. Toetatud projektide nimekirjaga on võimalik tutvuda aadressil www.meis.ee/phare > Konkursid > Toetatud projektid.

└ I.2.b.13. Koolieelsete lasteasutuste õpetajate eesti keele kui teise keele õpetamise täienduskoolitus

Haridusprogrammide Keskus – 65 520 kr

Augustis viidi Arbaveres läbi koolitusseminar koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajatele, mille käigus anti ülevaade selles valdkonnas olemasoleva ja edaspidi kavandatava kohta, tutvuti keeleõppemetoodikatega, õppematerjalidega ja erialase informatsiooni leidmise võimalustega, loodi omavalgelisi kontakte ning vahetati kogemusi.

└ I.2.c. Õpetajate ümberõpe, töötavate õpetajate täienduskoolitus

└ I.2.c.15. Estica-õpetajate koolitus

Haridusprogrammide Keskus – 61 490 kr

TÜ Narva Kolledžis käivitati Estica kursus aineõpetajatele, kes ei ole saanud pedagoogilist ettevalmistust Eesti kõrgkoolides. 2003. aastal koostatakse korraldatud kursuse põhjal kakskeelne õppematerjal, mida on edaspidi võimalik kasutada teistes Estica koolitustes.

└ I.2.c.18. Eripedagoogide koolituse põhimõtete ja õppekavade väljatöötamine, eripedagoogide koolitamine

Haridusprogrammide Keskus – 108 360 kr

Korraldati konkurss eesti õppekeelega koolis teistest rahvustest õpilastega töötavate (eri)pedagoogide koolituse põhimõtete ja õppekavade väljatöötamiseks. Konkursi tulemusena valmisid täienduskoolituse õppekavad klassi- ja aineõpetajatele ning töötavatele

(eri)pedagoogidele, samuti lisamoodul (eri)pedagoogide õppekava juurde.

Korraldati eesti õppekeelega koolide mitmekultuuriliste klasside õpilaste ning õpetajate olukorra ja vajaduste uuring.

└ I.3. Missioon: luua koolides tingimused, mis tagaksid õpperühmade eestikeelse töö ning koolilõpetajate eesti keele kui teise keele oskuse olme- ja töösuhtluseks vajalikul tasemel, et õppurid integreeruksid Eesti ühiskonda

└ I.3.a. Meetmete kavandamine koolide arengukavades, ainekavad, koolitus

└ I.3.a.1. Eesti õppekeelele ülemineku kavandamine muukeelsete gümnaasiumide, kutseõppeasutuste ja kõrgkoolide arengukavades

Haridusprogrammide Keskus – 8440 kr

Valmistati ette konverentsi “Kooli pidaja valikud ja vastutus Eesti muukeelse kooli arendamisel aastatel 2003–2010”. Konverents viiakse läbi 2003. aastal.

└ I.3.a.5. Tugiõpe muukeelsetele õpilastele eesti õppekeelega koolis

Integratsiooni Sihtasutus – 156 857 kr

Konkursi “Muukeelne laps eestikeelses koolis” raames toetati kokku seitset projekti Harjumaalt, Pärnumaalt, Keilast, Sillamäelt, Kolgast, Alatskivilt ja Valgast.

Tegevuse raames jätkati kolme kooli õpetajate kogemuse baasil 5. klassi ajaloo ning loodusõpetuse ainesõnastike väljatöötamist. Ainesõnastikud sisaldavad eestikeelseid mõisteid ja

students at institutions of higher education who aspire to become teachers of Estonian as a second language and teachers at non-Estonian-medium schools and playschools. The list of supported projects (in Estonian) can be viewed at the address www.meis.ee/phare > Konkursid > Toetatud projektid.

└ I.2.b.13. Continuing education for teachers of Estonian as a second language at pre-school establishments

Centre for Educational Programmes – 65,520 eek

In August, a training seminar was held in Arbavere for teachers of Estonian as a second language at pre-school establishments, in the course of which an overview was offered of existing and upcoming activities in this area, language teaching methodologies and opportunities for finding teaching materials and specialised information were introduced, contacts were made and experiences exchanged.

└ I.2.c. Teacher retraining, continuing education for working teachers

└ I.2.c.15. Training of teachers of Estonian subject matter [Estica]

Centre for Educational Programmes – 61,490 eek

A course in Estonian subject matter was launched at Narva College for subject teachers who have not received pedagogical training in Estonian institutions of higher education. In 2003, bilingual teaching material will be prepared on the basis of the course; it will later be possible to use this in other Estonian subject matter training.

└ I.2.c.18. Development of principles for training of special education teachers; training of special education teachers

Centre for Educational Programmes – 108,360 eek

A tender was held for the development of principles and curricula for the training of (special education) teachers working with students from non-Estonian ethnic backgrounds in Estonian-medium schools. As a result of the tender, continuing edu-

cation curricula for class and subject teachers and working (special education) teachers were prepared, and also an additional module for the curriculum for (special education) teachers.

A study was organised of the situation and needs of the students and teachers of multicultural classes in Estonian-medium schools.

└ I.3. Mission: to create in schools conditions guaranteeing that study groups work in the Estonian language and that secondary school graduates possess Estonian-language proficiency in everyday and work-related communication at the level necessary for learners to integrate into Estonian society

└ I.3.a. Charting of measures in school development plans, syllabi, training

└ I.3.a.1. Planning of transition to Estonian as language of instruction in development plans of non-Estonian-medium upper secondary schools, vocational institutions and institutions of higher education

Centre for Educational Programmes – 8440 eek

Preparations were made for the conference “School administrators’ choices and responsibilities in the development of non-Estonian-medium schools in Estonia, 2003–2010”. The conference will be held in 2003.

└ I.3.a.5. Provision of supporting instruction to Russian-speaking students in Estonian-medium schools

Integration Foundation – 156,857 eek

In the framework of the tender “Non-Estonian-speaking children in Estonian-medium schools”, support was provided for a total of 7 projects in Harju County, Pärnu County, Keila, Sillamäe, Kolga, Alatskivi and Valga.

In the course of the activities, the development of grade 5 history and natural sciences lexicons was

sõnaseletusi ning venekeelsete sõnade vasteid ja seletusi. Sõnastikud on saadetud koolidele katsetamiseks.

└┐1.3.b. Eesti ja vene õppekeele koolide õppekavaarenduse koostöö

„Mitemekultuuriline Eesti“,
sh välisabi – 45 866 kr

Kooli õppekava kvaliteedi indikaatorite väljatöötamiseks on moodustatud kaheksaliikmeline ekspertgrupp kooli õppekavaga tegelevate institutsioonide esindajatest. Ekspertgrupi soovitusel alustati kahe uurimusega:

- eesti ja vene õppekeele koolide õppekavaalase koostöö võimaluste ja vormide määratlemine;
- kooli õppekava koostamise, rakendamise ja hindamise alaste materjalide annotatsioonikogumiku koostamine.

Oktoobris moodustati pilootkoolide võrgustik, kuhu kuulub 17 vene õppekeele kooli üle Eesti. Detsembris toimus esimene pilootkoolide arendusseminar, kus olid arutusel pilootkoolide eesti keele ja eestikeelse õppe mudelid. Seminaril osales 16 kooli.

└┐1.3.b.6. Projekti “Avatud õppekava” arendamine ja rakendamine

Haridusprogrammide Keskus – 214 440 kr

Kooli arengukava ja kooli õppekava sisulise ja protsessuaalse terviklikkuse tagamiseks on välja töötatud praktilised soovitused koolide juhtkondadele ja kooli õppekava arendusrühmadele kooli õppekava uuendamise protsessi arendamiseks. Jätkus programmi dokumentatsiooni korrastamine. Arendati edasi projekti “Avatud õppekava” virtuaalset projekti, teostati projekti pilootkoolide analüüs (pilootkool kui projekti tugistruktuur ja pilootkool kui oma kollektiivi koolitaja). Määratleti pilootkooli statuut.

└┐1.3.b.7. Kooliarenduslik koolitus, koolitusprotokollide vormistamine ja arhiveerimine, lõputööde analüüs ja üldistamine

Haridusprogrammide Keskus – 44 460 kr

Koolitusseminari „Projekti “Avatud õppekava” toimkonna roll kultuurilis-integratsioonilise dominandiga kooli väärtuste rakendamisel“ käigus töötati välja ettepanekud projekti “Avatud õppekava” subjektide võrgustiku arendamiseks ja täiendati teadmisi juhtimiskäitumise hindamise ning kooli õppekava koostamise metoodika osas.

Projekti “Avatud õppekava” ja Tallinna Haridusameti poolt korraldati 80 pedagoogile 33 Tallinna koolist kaks koolitusvooru teemal „Kooli missioon ja koht integratsiooniprotsessis“. Projekti “Avatud õppekava” toimkonna liikmed läbisid koolituse teemal „Hariduslik ekspertiis õppekavaarendustöös“, mille vältel omandati teadmisi haridusliku ekspertiisi põhimõtetest ja hindamiskriteeriumidest.

└┐1.3.b.8. Uute koolitusmudelite ja sisude, koolitusmaterjali väljatöötamine

Haridusprogrammide Keskus – 45 650 kr

Aasta jooksul töötati välja erinevaid koolituspakette ning korraldati katsekoolitused teemadel:

- „Kool kui avatud paljukultuuriline õppiv organisatsioon“;
- „Kool kui õppiv organisatsioon“ ja „Õppiva kooli missioon integratsiooniprotsessis“;
- „Nüüdisaegne pedagoogiline protsess koolis“;
- „Õppimise käsitlus mitemekultuurilises õppivas ühiskonnas ja nüüdisaegses koolis“;
- „Muutused põhikooli ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas ja kooli õppekavas“;

continued, on the basis of the experiences of teachers at three schools. The subject lexicons contain Estonian concepts and definitions and the corresponding Russian word and definition. The lexicons have been delivered to schools for trial purposes.

1.3.b. Curriculum development co-operation between Estonian-medium and Russian-medium schools

“Multicultural Estonia”,
including foreign aid – 45,866 eek

An eight-member expert group composed of representatives of institutions, involved with the development of school curricula, was formed for the assessment of indicators of the quality of schools’ curricula. By recommendation of the expert group, work began with two studies:

- ascertainment of the opportunities and formats for curriculum-related co-operation between Estonian-medium and Russian-medium schools;
- preparation of annotation collection of materials pertaining to the compilation, implementation and assessment of school curricula.

In October, a network of pilot schools comprising 17 Russian-medium schools across Estonia was created. The first development seminar for pilot schools, where models for teaching of and in the Estonian language in pilot schools were discussed, took place in December. 16 schools participated in the seminar.

1.3.b.6. Development and implementation of Open Curriculum programme

Centre for Educational Programmes – 214,440 eek

In order to ensure the substantive and processual homogeneity of school development plans and curricula, practical recommendations, for the development of the process of the renewal of school curricula, have been prepared for school administrations and school curriculum development groups. The systematisation of programme documentation continues. The virtual project of the Open Curriculum project, an analysis of the project’s pilot schools, was performed (pilot school as project’s support structure, and pilot school as trainer of its staff). The statutes pilot schools were laid down.

1.3.b.7. School development training, preparation and archiving of training minutes, analysis and generalisation of final written assignments

Centre for Educational Programmes – 44,460 eek

During the course of the training seminar, “The role of the Open Curriculum programme committee as a dominant factor in the implementation of school values”, recommendations were elaborated for the development of the network of participant schools in the Open Curriculum programme, and knowledge of the evaluation of administrative behaviour and the methodology for the preparation of school curricula.

The Open Curriculum Project and the Tallinn Board of Education held a training session on the topic “The school’s mission and place in the integration process” for 80 teachers from 33 Tallinn schools. Members of the Open Curriculum Committee underwent training on the topic “Expert opinions on educational topics in curriculum development work”, during which they acquired knowledge of the principles of giving expert opinions on educational issues and assessment criteria.

1.3.b.8. Development of new training models and contents, elaboration of training material

Centre for Educational Programmes – 45,650 eek

During the year, various training packages were developed, and trial training sessions were performed on the following topics:

- “The school as an open multicultural studying organisation”;
- “The school as a studying organisation” and “The mission of the studying school in the integration process”;
- “The contemporary pedagogical process in schools”;
- “The attitude towards learning in the multicultural learning society and the contemporary school”;
- “Changes in the national curriculum and school curriculum for elementary and upper secondary schools”;

- „Õppe kvaliteedi tagamise süsteem koolis“;
- „Kooli arengukava ja õppekava analüüs ja hindamine“;
- „Õpilase isiksuse areng kooli õppekasvatuse eesmärgi, RÕKi üldpädevuste ja õppetegevuse eripära alusel kooliastmeti“ (sh rakendusmetoodika);
- „Eripedagoogika probleemid kooli õppekavas“.

└ I.3.b.9. Koolide koostöövõrgustiku tugikeskuste väljaarendamine, võrgustiku arendus, koolitus

Haridusprogrammide Keskus – 12 270 kr

Projekti „Avatud õppekava“ raames loodi humanistlikule pedagoogikale rajaneva tugikeskuse nägemus.

└ I.3.b.10. Võrgustiku koolide arendustegevuse ja õppekavatöö analüüs, hindamiskriteeriumide väljatöötamine, nõustamine

Haridusprogrammide Keskus – 110 650 kr

I poolaastal teostati 13 pilootkooli hetkeseisu analüüs, et saada ülevaadet, mil määral pilootkoolid täidavad kooli õppekava edendavat rolli. Määratleti pilootkoolide ja partnerkoolide võrgustiku edasise tegevuse printsiibid ja tegevuskava 2003. aastaks. Valmis koolitusmaterjal „Õpetamise individualiseerimine nüüdisaegses koolis“. Koostati kooli arengukava ja õppekava analüüsi juhend-metoodika – kultuurilis-integratsiooniline aspekt. Koostati kooli õppekava hindamise skeem, katsetused toimusid kümnes koolis. Rakendusuuringu „Hindamisprotsess (aluseks hindamiskriteeriumid) ja selle tulemused kooli, õpetaja ja õpilase

arengu toetajana“ tulemusena on olemas soovitud õppuritele, õpetajatele ja koolile tervikuna.

└ I.3.b.11. Koolide arendustööd tutvustavate materjalide koondamine, ettepanekud avalikustamiseks, publitseerimiseks

Haridusprogrammide Keskus – 45 620 kr

Trükiks valmistati ette projekti „Avatud õppekava“ brošüür „Kutse dialoogile“ nr 9 (ilmus 2003. aasta veebruaris).

Projekti „Avatud õppekava“ metoodikakabinetis süstematiseeriti projekti käigus välja töötatud ja õppekavaarendustöö valdkonda puudutavad materjalid.

└ I.3.c. Eesti keele kui teise keele süvaõpe

└ I.3.c.13. Eesti keele süvaõppe programmi rakendamine kutseõppeasutustes ja kõrgkoolides

Haridusprogrammide Keskus – 10 680 kr

Projekti „EL Phare eesti keele õpe ja eestikeelne õpe muukeelsele elanikkonnale“ ettevalmistamiseks telliti lähteülesanne teemal „Muukeelsete kutseõppeasutuste õpilaste eesti keele oskuste arendamine“.

└ I.3.c.14. Eesti keele süvaõppe arendamine ja rakendamine kutseõppeasutustes

EL Phare eesti keele õppe programm – vt I.2.b.10.

└ I.3.d. Eestikeelset aineõpetust ja eesti keele omandamist toetav õppevara

- "The system for ensuring the quality of teaching in schools";
- "Analysis and assessment of school development plans and curricula";
- "The development of the student's personality on the basis of the school's educational objective, the general competences specified in the national curriculum and the distinctive features of the provision of education at various levels of the school system" (including methodology for implementation);
- "The issue of special education in the school curriculum".

└ I.3.b.9. Development of support centres in schools' co-operation network, development and training of network

Centre for Educational Programmes – 12,270 eek

A vision for a support centre based on humanistic pedagogy was created in the framework of the "Open Curriculum" Project.

└ I.3.b.10. Analysis of network schools' development activities and curriculum work, elaboration of assessment criteria, advising

Centre for Educational Programmes – 110,650 eek

In the first half of the year, an analysis of the present condition of 13 pilot schools was performed in order to obtain an overview of the extent to which pilot schools are fulfilling the role of advancing the school curriculum. The principles and action plan of the future activities of pilot schools and the partner schools network for 2003 were determined. A teaching material entitled "The individualisation of teaching in the contemporary school" was completed. A guideline/methodology for school development plan and curriculum analysis was compiled regarding the cultural aspect of integration. A pattern for the evaluation of school curricula was compiled, and trials took place in ten schools. As a result of the applied study "The assessment process (based on assessment criteria) and its results as sup-

port for the development of school, teacher and student", recommendations are now available for students, teachers and schools.

└ I.3.b.11. Gathering of materials introducing schools' development work, recommendations to be made public or published

Centre for Educational Programmes – 45,620 eek

Issue No. 9 of the brochure "Call to Dialogue" (appeared in February 2003), part of the "Open Curriculum" project, was prepared for publication.

Materials developed during the course of the project involving curriculum development work were systematised at the Open Curriculum Methodology Office.

└ I.3.c. Intensive Estonian language teaching

└ I.3.c.13. Implementation of an intensive Estonian language teaching programme in vocational institutions and institutions of higher education

Centre for Educational Programmes – 10,680 eek

For the preparation of the project "EU Phare Estonian language training and training in Estonian for the non-Estonian-speaking population", terms of reference on the topic "The development of the Estonian language proficiency of students at non-Estonian-medium vocational institutions" were prepared.

└ I.3.c.14. Development and implementation of intensive Estonian language teaching in vocational institutions

EU Phare Estonian Language Training Programme – see I.2.b.10.

└ I.3.d. Teaching materials supporting Estonian-language subject teaching and the acquisition of the Estonian language

└1.3.d.18. Eestikeelset aineõpetust toetava õppevara väljatöötamine põhikoolidele ja gümnaasiumidele

EL Phare eesti keele õppe programm – 886 000 kr

Jätkati 2001. aastal alustatud muukeelse põhikooli 4.–9. klassile eesti keele õppekomplektide väljatöötamist. Koostatakse ühtsetest põhimõtetest lähtuv õppematerjalide sari, mis võimaldab tasakaalustatult õpetada kõiki osaoskusi: rääkimist, kuulamist, lugemist ja kirjutamist. Materjali trükivalmis käsikirjad valmivad 2003. aastal.

Haridusprogrammide Keskus – 17 410 kr

Projekti „EL Phare eesti keele õpe ja eestikeelne õpe muukeelsele elanikkonnale” ettevalmistamiseks telliti lähteülesanne teemal „Eestikeelsed ainealased töölehed muukeelse põhikooli kolmandale kooliastmele (7.–9. klass). Töölehtede loomine, katsetamine, kirjastamine ja levitamine” ning see tõlgiti inglise keelde.

└1.3.d.19. Eestikeelseks aineõpetuseks koolitus- ja ainekavade ning materjalide väljatöötamine kutseõppeasutustele

EL Phare eesti keele õppe programm – vt 1.2.b.10.

└1.3.d.22. Eestikeelse lugemisvara ning õppe- ja metoodikakirjanduse soetamine kooliraamatukogudesse

EL Phare eesti keele õppe programm – 1 484 000 kr

Tegevuse eesmärk on muukeelsete koolide raamatukogude sisustamine eestikeelse teatmekirjandusega, mis toetab I–IV kooliastme ainekava omandamist. Raamatukogudesse saadeti komplektid, mis sisaldavad eestikeelseid entsüklopeediaid, leksikone, sõnaraamatuid, kaardiatlaseid, seinapilte jms, kokku 46 nimetust. Materjalid saadeti 110 üldhariduskooli ja 29 kutseõppeasutusse koostöös haridusministeeri-

└ I.3.d.18. Development for comprehensive schools and gymnasias of teaching materials supporting Estonian-language subject teaching

EU Phare Estonian Language Training Programme – 886,000 eek

In 2001, the development of teaching kits for grades 4–9 at non-Estonian-medium basic schools. A series of teaching materials based on common principles is under compilation to permit the balanced teaching of all language skills: speaking, listening, reading and writing. The print-ready manuscripts of the material will be completed in 2003.

Centre for Educational Programmes – 17,410 eek

For the preparation of the project “EU Phare Estonian language training and training in Estonian for the non-Estonian-speaking population”, terms of reference on the topic “Subject work sheets for three stages of study (7th through 9th grades) at non-Estonian-medium elementary schools. Preparation, testing, publication and distribution of work sheets” were tendered and translated into English.

└ I.3.d.19. Development of training plans, syllabi and materials for Estonian-language subject teaching at vocational institutions

EU Phare Estonian Language Training Programme – see 1.2.b.10.

└ I.3.d.22. Acquisition of Estonian-language reading material and teaching and methodology publications for school libraries

EU Phare Estonian Language Training Programme – 1,484,000 eek

The objective of the activity is to equip the libraries of non-Estonian-medium schools with reference books in the Estonia language, in order to support acquisition of the syllabus for stages I–IV of study. Libraries were sent sets containing Estonian-language encyclopaedias, lexicons, dictionaries, map atlases, wall pictures, etc., for a total of 46 titles. Materials were sent to 110 general education schools and 29 vocational institu-

umiga. Materjalide koondnimekirjaga on võimalik tutvuda aadressil www.meis.ee/phare > Konkursid > Toetatud projektid.

1.4. Missioon: arendada eesti- ja vene õppekeele koolide keelelis-kultuurilist koostööd, et paraneks õpilaste keeleoskus ja kujuneks sallivus teiste kultuuride suhtes

1.4.1. Kutseõppeasutuste õpilaste vahetusprogrammi mudeli väljatöötamine ja projektide rakendamine

EL Phare eesti keele õppeprogramm – 693 000 kr

Ida-Virumaa ja teiste Eesti alade vahelise õpilasvahetuse ning praktilise koolituse soodustamiseks kuulutati välja vahetusprojektide konkurss. Toetati nelja kutsekoolide poolt esitatud projekti, mille raames said 33 keskhariduse baasil kutset omandavat muukeelset noort 3–6 nädala jooksul õppida ja praktiseerida eesti õppekeelega kutseõppeasutustes. Toetatud projektide nimekirjaga on võimalik tutvuda aadressil www.meis.ee/phare > Konkursid > Toetatud projektid.

1.4.2. Üldhariduskoolide õpilaste lühi- ja pikaajaliste vahetusprogrammide mudelite väljatöötamine ning rakendamine

EL Phare eesti keele õppeprogramm – 259 000 kr

Toetati kuut projekti, milles osales 22 õpilast. Projektide käigus võtsid vene õppekeele koolide õpilased osa eestikeelsest õppetööst eestikeelsetes üldhariduskoolides. Eesti koolis olid vahetusõpilastele abiks tugiõpetaja ja õpilased. Koolivahetuse ajal elas vahetusõpilane eestikeelses peres.

Plakatilt sõpra ei leia
Linnaleht 22.03.2002

“Buurja mglooju neebo kroojet”, mäletan kooliaegsest vene keele tunnist päheõpitud värsiri-

da. Praegu ootame vene lastelt, et eesti keel kiiresti suhu saaks. Õppemeetodid ja õpikud on kahtlemata muutunud suhtluskeelsemaks, ent üks ja põhiline probleem on jäänud. Nimelt see, et plakatite kaudu inimesi suhtlema ei pane. Pean silmas näiteks neid üleskutseid, mis mõni aeg tagasi teles ja bussipeatustes vaadata olid.

Kahtlen siiralt selliste ettevõtmete tulususes. Iga mõtlev inimene peab iseenesestmõistetavaks, et inimene võib olla tore või mittetore sõltumata rahvusest.

Hoopis toredamaid ja mõttekamaid asju on võimalik teha, selgub Tartu Haritlaste Liidu ja Phare Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutuse ettevõtmistest. Nimelt “ekspordivad” nemad juba paar aastat koolivaheaegadel Valgast ja Narvast Tartusse ja Tartumaale vene koolilapsi, kes siin peredes elades saavad oma eesti keele oskust täiendada ja omale päriselust, mitte plakatitelt, riigikeelseid sõpru leida.

1.4.3. Eesti ja muukeelsete koolide ühised ainevõistlused

Haridusprogrammide Keskus – 14 000 kr

Toetati eesti ja vene õppekeele koolide ühise ajaloo-olümpiaadi korraldamist.

1.4.5. Üldhariduskoolide õpetajate vahetusprogrammi mudeli väljatöötamine ja rakendamine

EL Phare eesti keele õppeprogramm – 683 000 kr

Kahe konkursi tulemusena rahastati 12 eesti ja vene õppekeele koolide koostööprojekti, mis võimaldavad muukeelse kooli aineõpetajal töötada lühiajaliselt eestikeelses koolis. Projektide eesmärk on eestikeelses töökeskkonnas töötamise kaudu parandada õpetajate eesti keele oskust ning anda võimalus omandada erialaseid kogemusi. Koolidevahelistes koostööprojektides osaleb kokku 113 õpetajat, neist pooled eestikeelsest ja pooled venekeelsest koolist. Projektid lõpevad kevadel 2003. Toetatud pro-

tions in co-operation with the Ministry of Education. The full list of the materials can be found at the address www.meis.ee/phare > Konkursid > Toetatud projektid.

┌1.4. Mission: to develop linguistic & cultural co-operation between Estonian-medium and Russian-medium schools, in the interests of improving students' language proficiency and developing tolerance towards other cultures

┌1.4.1. Development of exchange programme model for students at vocational institutions and implementation of projects

EU Phare Estonian Language Training Programme – 693,000 eek

In order to promote student exchanges between Ida-Viru County and other parts of Estonia and promote practical training, a tender was announced for exchange projects. Support was provided for 4 projects submitted by vocational schools, in the framework of which 33 non-Estonian-speaking youths acquiring a vocation on the basis of a high school education were able to study and practise in Estonian-medium vocational institutions for 3 to 6 weeks. The list of supported projects can be found at the address www.meis.ee/phare > Konkursid > Toetatud projektid.

┌1.4.2. Development and implementation of short-term and long-term exchange programme models for students at general education schools

EU Phare Estonian Language Training Programme – 259,000 eek

Support was provided for six projects in which 22 students participated. During the course of the projects, students at Russian-medium schools took part in Estonian-language classes at Estonian-medium general education schools. In the Estonian schools, the exchange students were assisted by a support teacher and students. During the school holiday, the exchange students lived with Estonian families.

You cannot find friends on placards
Linnaleht 22.03.2002

“Buurja mglooju neebo kroojet.” I remember this rhyme learnt by heart in Russian lessons at school. We now expect Russian children to quickly learn how to speak Estonian. Teaching methods and textbooks are undoubtedly more oriented to communication, but there is still one basic problem remaining. One cannot make people communicate by using placards. I mean those appeals which could be seen on TV and on bus shelters.

I have serious doubts about such initiatives. Every sensible person believes that a person can be nice or not nice, irrespective of ethnic background.

But there are truly useful and sensible things that can be done, as is shown by the initiative of the Tartu Educators' Association and the PHARE Integration Foundation. Over recent years, they have been “exporting” Russian school children from Valga and Narva to Tartu and Tartu county during school holidays. These children live with families where they can improve their Estonian language skills, and find friends who speak the state language – not from placards, but in real life.

┌1.4.3. Joint subject competitions held between Estonian-medium and non-Estonian-medium schools

Centre for Educational Programmes – 14,000 eek

The joint performance of History Olympics by Estonian-medium and Russian-medium schools was supported.

┌1.4.5. Development and implementation of exchange programme model for teachers at general education schools

EU Phare Estonian Language Training Programme – 683,000 eek

12 projects for co-operation between Estonian-medium and Russian-medium schools were selected through two tenders and financed, permitting subject teachers at non-Estonian-medium schools to work for a brief period at Estonian-language schools. The aim of the project is to improve teachers' Estonian language proficiency through work in an Estonian-language environment, and to give them an opportunity to acquire experience

jektide nimekirjaga on võimalik tutvuda aadressil www.meis.ee/phare > Konkursid > Toetatud projektid.

┌1.5. Missioon: luua muukeelsetele õpilastele tingimused selleks, et nad tahaksid ja oskaksid toimida kodanikuna, teeksid teadlikult otsuseid edasise õpilaste ja tööelu kohta

┌1.5.a.1. Kodanikukasvatuse kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine riiklikus õppekavas

Haridusprogrammide Keskus – 22 670 kr

Haridusprogrammide Keskuse juurde loodi erinevate vastavas valdkonnas tegutsevate institutsioonide esindajatest kodanikukasvatuse juhtrühm, kes andis suunavaid nõuandeid kodanikukasvatuse ja mitmekultuurilise kooli alaste tegevuste korraldamisel.

Koostati ülevaatlik analüüs Eesti Vabariigi riiklike dokumentide osas, mis kajastavad kodanikukasvatuse, mitmekultuurilise kooli ja rahvuskultuurilise identiteedi valdkondade reglementeeritust. Koostati analüüs Euroopa Nõukogu ja Euroopa Liidu 1997–2002 mitmekultuurilist kooli, rahvuskultuurilist identiteeti ja kodanikukasvatust kajastavate dokumentide harmoniseeritavuse ja adapteeritavuse kohta Eesti õigusaktidega.

┌1.5.a.2. Kodanikukasvatuse ja Estica õppevara mitmekesistamine

„Mitemekultuuriline Eesti“,
sh välisabi – 128 088 kr

Anti välja lisamaterjal põhikooli ning gümnaasiumi ajaloo ja kodanikuõpetuse tundideks „Eesti omariikluse arengust. Dokumentide kogumik“. Kogumik sisaldab Eesti omariikluse arengut kajastavate dokumentide terviktekste aastatest 1917–2001, sh kõiki Eesti põhiseadusi, seadusandlikke tekste nii möödunud sajandi I poole iseseisvast Eestist, võimuvahetusest 1940. aastal

kui ka 1980–90ndatest aastatest Eesti iseseisvumise seisukohalt olulisi materjale. Eestikeelse kogumiku tiraaž 14 000 eksemplari jagati eestikeelsetele koolidele tasuta arvestusega, et iga põhikool ja gümnaasium saab ühe klassikomplekti jagu raamatuid. Venekeelne kogumik ilmus 2003. aasta I kvartalis.

Haridusprogrammide Keskus – 72 900 kr

Alustati kodanikukasvatuse ja Estica õppe-
materjalide koondamise ning mitmekesistamise eesmärgi täitva teabepanga koostamist. Töötati välja vastavateemalise veebilehekülje struktuur ja kujundus. Alustatud on koduleheküljele ülesseatava materjali (valdkondades loodus, rahvakultuur, ühiskond) koostamise, tõlkimise ja toimetamisega. Veebilehekülg avati 2003. aasta mais.

Integratsiooni Sihtasutus – Vt IV.6.2.

┌1.5.a.3. Rahvuskultuurilist identiteeti toetavate materjalide väljatöötamine

Haridusprogrammide Keskus – 2700 kr

Koostöös rahvuskultuuriseltsidega määratleti eri rahvuste identiteeti toetava materjali sisu, struktuur ja kasutamiskavvad ning koostati lähteülesanne 2003. aasta veebruaris välja kuulutatud avalikule konkursile. Konkursi tulemusena antakse välja vihkute sari Eestis elavate rahvusvähemuste kohta. Vihikud on mõeldud kasutamiseks üldhariduskoolides, kus on erinevatest rahvustest õpilasi.

┌1.5.a.4. Mitemekultuurilise kooli kontseptsiooni kujundamine

Haridusprogrammide Keskus – 43 830 kr

Toetati TÜ Narva Kolledži poolt korraldatud seminari „Mitemekultuuriline kool Eestis“. 2003. aastal antakse välja eesti-vene-inglisekeelne kogumik seminaril esitatud ettekannetest.

Kodanikukasvatuse juhtgrupis kavandati tegevusi mitemekultuurilise kooli kontseptsiooni kujundamiseks 2003. aastal.

in their specialisation. A total of 113 teachers participate in the co-operation projects between schools, half of them from Estonian-language and half of them from Russian-language schools. The projects will end in spring 2003. The list of supported projects can be found at the address www.meis.ee/phare > Konkursid > Toetatud projektid.

└1.5. Mission: to create, for non-native speaking students, conditions that promote their desire and ability to function as citizens and make conscious decisions about their further studies and working life

└1.5.a.1. Development and implementation in the state curriculum of the concept of civics education

Centre for Educational Programmes – 22,670 eek

A steering committee for civics instruction was formed at the Centre for Educational Programmes, consisting of representatives of institutions operating in corresponding areas. The committee gave advice concerning the organisation of school activities in the area of civics and the multicultural school. A summary analysis was compiled of the regulations of the Republic of Estonia concerning civics, the multicultural school and ethnic cultural identity. An analysis of the issues involved with the harmonisation and adaptation of Council of Europe and European Union documents from 1997-2002, pertaining to the multicultural school, ethnic cultural identity and civics with Estonian legislation.

└1.5.a.2. Diversification of civics and Estonian subject matter teaching materials

“Multicultural Estonia”,
including foreign aid – 128,088 eek

Additional material entitled “The development of Estonian statehood. Collection of documents” was printed for history and civics classes in the elementary school and upper secondary school section. The collection contains full texts of documents from the years 1917-2001, including all Estonian constitutions and legislative texts from the inde-

pendent Estonia of the first half of the past century, the 1940 seizure of power and the 1980s and 1990s, materials of importance from the viewpoint of Estonian independence. The 14,000 copies of the collection published in Estonian was distributed free of charge to Estonian-medium schools, with the calculation that each elementary school and upper secondary school would receive one class set of books. The Russian-language collection will appear in the first quarter of 2003.

Centre for Educational Programmes – 72,900 eek

The preparation of a databank to gather and diversify Estonian subject matter teaching material was commenced. The structure and format of a corresponding web page were developed. The preparation, translation and editing of the material to be put on the web page (in areas on nature, national culture, society) has begun. The web page will be opened in May 2003.

Integration Foundation – see IV.6.2.

└1.5.a.3. Development of materials supporting ethnic (minority) cultural identity

Centre for Educational Programmes – 2700 eek

In co-operation with ethnic minority cultural societies, the content, structure and areas of use of material supporting the ethnic identity of various ethnic groups was determined, and terms of reference were prepared for the open tender declared in February 2003. The tender will result in the publication of a series of booklets about the ethnic minorities residing in Estonia. The booklets are intended for use in general education schools with students of different ethnicities.

└1.5.a.4. Formation of concept of multicultural school

Centre for Educational Programmes – 43,830 eek

Support was provided for the performance of the seminar “The multicultural school in Estonia” organised by the University of Tartu’s Narva College. In 2003, an Estonian-Russian-English collection of the presentations made at the seminar will be published.

In the civics steering committee, plans were made for activities for the shaping of the multicultural school in 2003.

└ I.5.b. Koolitus kodaniku ja mitmekultuurilise kooli teemadel, teavitamine ja nõustamine

└ I.5.b.7. Huvialajuhtide ja noorsootöötajate täienduskoolitus kodaniku ja mitmekultuurilise kooli teemadel

Haridusprogrammide Keskus – 68 000 kr

Eesti ja vene õppekeele koolides töötavate huvialajuhtide tegeliku koolitusvajaduse määratlemiseks (teemade valdkonnad, praktilised oskused, koolitusmaht ning erivajadused) toetati Eesti Huvialajuhtide Liidu poolt korraldatavat vastavat uuringut. Uuringu tulemustele toetudes kavandatakse huvialajuhtide tarbeks edasise täienduskoolituse programmid ning korraldatakse koolitused valdkondades, mis aitaksid neil tulemuslikult töötada mitmekultuurilises koolis.

└ I.5.b.9. Noorte teavitamis- ja nõustamiskeskuste infobaasis integratsioonalase teabe olemasolu tagamine

Haridusprogrammide Keskus – 0 kr

Koostöös Eesti Kutsehariduse Reformi Sihtasutusega on alustatud infosüsteemi "Rajaleidja" täiendamist venekeelse karjäärinõustamisalase infoga.

┌ I.5.b. Training in issues of citizenship and multicultural education; notification and advising

┌ I.5.b.7. Continuing education for hobby leaders and youth workers on topics of the citizen and the multicultural school

Centre for Educational Programmes – 68,000 eek

In order to determine the actual need for training (topic areas, practical skills, training volume and special requirements) of hobby leaders in Estonian-medium and Russian-medium schools, a corresponding survey carried out by the Estonian Association of Hobby Leaders. On the basis of the results of the survey, future continuing education programmes for hobby leaders will be planned and training will be performed in areas that will permit them to work productively in multicultural schools.

┌ I.5.b.9. Guaranteeing of existence of integration-related information in databases of youth notification and advising centres

Centre for Educational Programmes – 0 eek

In co-operation with the Estonian Vocational Education Reform Foundation, the supplementation of the “Rajaleidja” (“Pathfinder”) information system with Russian-language career advising information has begun.

II. Alamprogramm "Etniliste vähemuste haridus ja kultuur"

Alamprogramm kokku 2 540 789 kr

Eesti on mitmekultuuriline maa, kus elavad rohkem kui 100 rahvuse esindajad. Alamprogrammi sihtrühmadeks on nii põlised rahvusvähemused kui ka alles 20. sajandi teisel poolel ja 21. sajandil Eestisse rännanud etnilised vähemused.

Tegevuste eesmärk on võimaldada etnilistel vähemustel säilitada ja edendada oma kultuuri, saada emakeeleõpet ning vabaharidust oma emakeeles.

Tuline kultuurisõnum Ukrainast
Koit 26.11.2002

Ukraina kultuuri päevad algasid pühapäeval Põlva kultuurikeskuses näituse avamise ning sisuka kontserdiga, kus kõlanud muusika ja luule töid võimsalt esile selle suure slaavi rahva hinge avaluse ning tulisuse.

Sisukat kultuurisõnumit kandvate päevade eest tänavad Ukraina ühendused Integratsiooni Sihtasutust, Ukraina Saatkonda Eestis ja Tallinna Kultuuriväärtuste Ametit.

II.1. Missioon: suurendada Eesti ühiskonna teadlikkust kultuurierinevustest, laiendada Eestis elavate rahvusvähemuste võimalusi keelelise ja kultuurilise eripära säilitamisel ning avardada nende teadmisi Eestist

II.1.1. Teadusuuringute tellimine mitmekultuurilisuse mudeli kujundamisel

Integratsiooni Sihtasutus – 200 000 kr

Koostöös Tallinna Pedagoogikaülikooli Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituudiga korraldati integratsiooni üldmonitooring. Uuringu

tulemusena anti eesti ja inglise keeles välja kogumik „Integratsioon Eesti ühiskonnas. Monitooring 2002“, milles analüüsitakse muutusi Eesti eri rahvusest inimeste vaadetes ja hoiakutes. Monitooringu teave aitab täpsustada alamprogrammide hindamise kriteeriume ja on lähtematerjaliks uute projektide algatamisel.

II.1.2. Eesti mitmekultuurilisust tutvustavate materjalide väljaarendamine

Integratsiooni Sihtasutus – 303 677 kr

“Estica” konkursi raames toetati 17 projekti. Konkursi eesmärgiks on luua Eestit kui kodumaad väärtustavaid materjale ja korraldada sel-lealaseid tegevusi, avardada mitte-eestlaste teadmisi Eestist, selle ajaloo ja kultuurist, eestlastest ja nende elulaadist, mitmekultuurilisest Eestist. Toetatud projektide nimekirjaga on võimalik tutvuda sihtasutuse koduleheküljel www.meis.ee > Integratsiooni Sihtasutus > Projektid.

II.1.4. Muuseumide pedagoogilised programmid

EL Phare eesti keele õppeprogramm – 1 213 000 kr

2002. aastal korraldatud konkurss oli suunatud koolivälise õppetegevuse aktiveerimisele muuseumide, huvialakoolide, looduskaitsealade, näituste, raamatukogude, kultuuriasutuste jms vahendusel. 2003. aasta jooksul valmivad riiklikust õppekavast lähtuvad õppematerjalid ja õppeprogrammid (sh elektroonilised) Eesti muukeelsete koolide õpilastele.

Materjalide hulgas on töövihikud, lau- ja pörandamängud, töölehtede mapid, slaidiprogramm, helilindid, elektroonilised töölehed, laulik CD-l, õppefilmid, aga ka näiteks mudel-lennukikomplekt ja animafilmi loomiseks vajalik tööriistakast.

II. Sub-programme “The education and culture of ethnic minorities”

Sub-programme total 2,540,789 eek

Estonia is a multicultural country inhabited by members of more than 100 ethnic groups. The sub-programme’s target groups are both ethnic minorities that have long inhabited Estonia and ethnic minorities that only migrated to Estonia in the second half of the 20th century and the 21st century.

The objective of the activities is to permit ethnic minorities to preserve and advance their culture, receiving teaching and informal education in their native language.

Hot cultural message from the Ukraine
Koit 26.11.2002

The Ukrainian cultural festival began on Sunday in the Põlva cultural center with an opening ceremony and a full concert, where the music and poetry powerfully demonstrated the temperament and exuberance of this major Slavic nation.

The Ukrainian associations are grateful to the Integration Foundation, the Ukrainian Embassy in Estonia and the Tallinn city Culture Board for their support in making possible this festival with its strong cultural message.

II.1. Mission: to increase Estonian society’s awareness of cultural differences, expand the opportunities of the ethnic minorities living in Estonia for the preservation of their linguistic and cultural distinctiveness and increase their knowledge of Estonia

II.1.1. Ordering of academic studies in the formation of the multiculturalism model

Integration Foundation – 200,000 eek

In co-operation with the International and Social Surveys Institute at Tallinn Pedagogical University, a general monitoring of integration was per-

formed. As a result of the survey, a collection “Integration in Estonian society. Monitoring 2002” was published in Estonian and English, in which the changes in the views and attitudes of people of different ethnic backgrounds in Estonia were analysed. The information acquired from the monitoring will help to establish with greater precision the criteria for the assessment of sub-programmes and serve as source material for the launching of new projects.

II.1.2. Development of materials introducing Estonia’s multiculturalism

Integration Foundation – 303,677 eek

17 projects were supported in the framework of the “Estonian subject matter” tender. The objective of the tender is to create materials that value Estonia as a homeland and organise activities in that area, broaden non-Estonians’ knowledge of Estonia, its history and culture, Estonians and their way of life and multicultural Estonia. The list of supported projects (in Estonian) can be found on the Foundation’s home page, at the address www.meis.ee

II.1.4. Museums’ teaching programmes

EU Phare Estonian Language Training
Programme – 1,213,000 eek

The tender, held in 2002, targeted the enlivenment of extramural activity through museums, hobby schools, nature conservation areas, exhibitions, libraries, cultural establishments, etc. During 2003, teaching materials and teaching programmes (including electronic) based on the state curriculum will be completed for students at Russian-medium schools in Estonia. The materials include workbooks, wall and floor games, folders with work sheets, slide programmes, audio tapes, electronic work sheets, a songbook on CD, educational videos and also, for instance, model airplane sets and the toolbox necessary for the creation of an animated film.

Õppeprogrammid ja -materjalid on mõeldud muukeelsetele lastele kõikides kooliastmetes 1.–12. klassini peaaegu kõikide õppeainete õppimiseks. Toetatud projektide nimekirjade ning materjalide kirjeldustega on võimalik tutvuda aadressil www.meis.ee/phare > Konkursid > Toetatud projektid.

II.2. Missioon: toetada rahvuskultuuriseltside, kunstikollektiivide ja pühapäevakoolide tegevuse kaudu rahvusvähemuste keele ja kultuuri säilimist

II.2.1.-2. Pühapäevakoolide staatuse määratlemine ja nende riikliku toetamise aluste väljatöötamine. Pühapäevakoolide õpetajate koolitus

Haridusprogrammide Keskus – 0 kr

Korraldati avalik konkurss rahvusvähemuste emakeele õpetajate metoodika- ja didaktikaalase täienduskoolituse koolitusmaterjali koostaja ja koolitaja leidmiseks. Koolitus toimub 2003. aastal.

II.2.3. Rahvuskultuuriseltside, kunstikollektiivide ja pühapäevakoolide projektide toetamine

Integratsiooni Sihtasutus – 754 177 kr

Konkursside „Rahvuskultuuriseltsid“ ja „Rahvusvähemuste pühapäevakoolid“ raames toetati 58 projekti. Konkursi eesmärgiks on Eestis elavate etniliste vähemuste keelelise ja kultuurilise eripära säilitamise võimaluste laienemine, Eesti ühiskonna teadlikkuse tõstmine kultuurierinevustest, integratsioonialase koostöö arenemine kolmanda sektori ja riigi institutsioonide vahel. Toetatud projektide nimekirjaga on võimalik tutvuda sihtasutuse koduleheküljel www.meis.ee > Integratsiooni Sihtasutus > Projektid.

Pühapäeval tuleb suur kultuuriparaad
Lääne Elu 23.05.2002

Böliina korraldab pühapäeval Haapsalus rongkäigu ja neljatunnise tasuta kontserdi, milles osaleb parkümmend mitmest rahvusest kollektiivi.

Lisaks kultuuriprogrammile saab maitsta gruusia, usbeki, korea, ingeri, vene ja eesti rahvusroogi ning vaadata käsitööd.

Böliina korraldab tasuta festivali „Me kõik oleme erinevad“ neljandat aastat.

Festivali toetab Integratsiooni Sihtasutus.

II.3. Missioon: soodustada rahvuskultuuriseltside omavahelist koostööd ja koostööd riigiga

II.3.1. Presidendi Rahvusvähemuste Ümarlaura tegevuse toetamine

Integratsiooni Sihtasutus – 69 935 kr

Toetati Presidendi Rahvusvähemuste Ümarlaura tegevust. Ümarlaura liikmed seadsid oma tegevuse prioriteetideks 2002. aastal:

- rahvusvähemuste organisatsioonide finantseerimise arutelu ja vastavate ettepanekute väljatöötamise Riigikogule ja valitsusele;
- omapoolse nägemuse esitamise rahvusvähemuste seaduse kontseptsiooni ja ideoloogia kohta;
- pühapäevakoole puudutava seaduse põhjalikuma arutamise.

II.3.2. Perioodiliste teabepäevade korraldamine rahvuskultuuriseltsidele

Integratsiooni Sihtasutus – vt IV.1.2.

Teaching programmes and materials are intended for non-Estonian-speaking children at all stages of study, from grades 1–12, for the studying of almost all subjects. The list of supported projects and description of materials (in Estonian) can be found at the address www.meis.ee/phare > Konkursid > Toetatud projektid

II.2. Mission: to support the preservation of the language and culture of ethnic minorities through the activities of ethnic minority cultural societies, art groups and Sunday schools

II.2.1.-2. P Definition of status of Sunday schools and development of foundations for their support by the state. Training of Sunday schools teachers

Centre for Educational Programmes – 0 eek

A tender was held for the finding of a compiler and trainer for continuing education in methodology and didactics for teachers of the mother tongue. The training will take place in 2003.

II.2.3. Support for ethnic minority cultural societies', art groups' and Sunday school projects

Integration Foundation – 754,177 eek

65 projects were supported in the framework of the projects "Ethnic cultural societies" and "The Sunday schools of ethnic cultural societies". The objective of the tender was to expand the possibilities for the preservation of the linguistic and cultural distinctiveness of the ethnic minorities residing in Estonia; the raising of knowledge in Estonian society concerning cultural differences; and the development of integration-related co-operation between the third sector and state institutions. The list of supported projects can be found on the Foundation's home page, at the address www.meis.ee (in Estonian).

A big cultural parade on Sunday
Lääne Elu 23.05.2002

On Sunday in Haapsalu, Bõlina is organizing a parade and a 4-hour free concert, where some dozen groups from many nationalities will be participating.

In addition to the cultural program, it will be possible to enjoy Georgian, Uzbek, Korean, Ingrian, Russian and Estonian national foods, and admire handicrafts.

Bõlina is organizing a free concert, "We're all different", for the fourth year.

The festival is being supported by the Integration Foundation.

II.3. Mission: to promote co-operation among ethnic minority cultural societies and their co-operation with the state

II.3.1. Support to activities of President's Round Table

Integration Foundation – 69,935 eek

The activities of the President's Round Table for National Minorities were supported. The members of the round table established the following priorities for their activities in 2002:

- a discussion of the financing of ethnic minority organisations and the development of corresponding recommendations for the Riigikogu [parliament] and government;
- presentation of the vision of the concept and ideology of the Ethnic Minorities Act;
- more in-depth discussion of the legislation regulating Sunday schools.

II.3.2. Organising information seminars for National Minorities

Integration Foundation – see IV.1.2.

III. Alamprogramm "Täiskasvanute eesti keele õpe"

Alamprogramm kokku 6 600 748 kr

Eestis elavate mitte-eestlaste olulise enamuse välispäritolu ja kompaktna territoriaalne paigutus on põhjustanud keelelise eraldatuse. Olles paljudel juhtudel emakeeleoskuse mীনatanud juba enne Eestisse saabumist, valdavad nad ühise suhtluskeelena ainult vene keelt. See mõjutab nii nende eesti keele õpimotivatsiooni kui ka hoiakuid ja suhtumist. Samas aitab riigikeele oskus vähendada mitte-eestlaste eristatust ühiskonnaelust.

Alamprogrammi eesmärgiks on luua täiskasvanutele, kes ei ole enam hõlmatud kooli- ega kõrgkooliharidusega, võimalused eesti keele oskuse parandamiseks ja sotsiokultuurilise pädevuse tõstmiseks.

Sotsioloogia

Sillamäeski Vestnik 08.06.2002

Integratsiooni Sihtasutuse tellitud uuringust selgus, et oma eesti keele oskuse suhtes on kõige ebakindlamad 15–19- ja 30–39aastased mitte-eestlased. Oma eesti keele oskusega on mitte-eestlastest kõige enam rahul üle 60aastased pensionärid.

III.1. Missioon: arendada eesti keele oskuse tasemeeksamite süsteemi ja sellega seotud nõustamist, et tagada eksamitulemuste suurem usaldatavus ning positiivne mõju eesti keele kui teise keele õppele

III.1.2. Keeleeksameid ja eksamikorda tutvustavate materjalide koostamine ning levitamine

EL Phare eesti keele õppe programm – 80 000 kr

Trükiti ja levitati 5000 eksemplari venekeelset infoteatmikku potentsiaalsetele keeleõppijatele.

Perepäev Paldiskis

Harjumaa 07.06.2002

Paldiskis peeti perepäeva, kus ei tehtud vahet ei rahvuselt ega rassil. Eriline tähelepanu oli koondatud venekeelsele elanikkonnale soodsalt teabe- ja keeleõppe materjalide pakkumisele. Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutuse Phare projekti raames välja antud integratsioonialane keeleõppe materjal huvitas paljusid.

III.2. Missioon: luua täiskasvanud mitte-eestlastele eeldused keelelis-kommunikatiivseks integratsiooniks kvaliteetse eesti keele õppe kättesaadavuse näol

III.2.2. Keeleõppemotivatsiooni käsitlevate uuringute tellimine

EL Phare eesti keele õppe programm – 410 000 kr

Telliti põhjalik uuring selgitamaks kui palju elab Eestis venekeelseid inimesi, kellele ametialaselt kehtivad riiklikud keelenõuded. Seni on erinevad hinnangud ulatunud kolmekümnest kuni saja tuhandeni. Selleks, et sihtrühma arvu täpsemalt teada saada, kasutas uuringufirma EMOR lisaks sügisel toimunud esinduslikule kvantitatiivuuringle ka 2000. aasta rahvaloenduse andmestikku.

Eesti keele õppe ja tasemeeksami sooritamise võimalikku sihtrühma kuulub kokku 251 000 15–59aastast mitte-eestlast, kes lähema paari aasta jooksul kas on või plaanivad naasta tööturule, ei oma eestikeelset haridust ning ei oma ametikohal piisavat tasemetunnistust.

III. Sub-programme “The teaching of the Estonian language to adults”

Sub-programme total 6,600,748 eek

The foreign origin and compact territorial position of the great majority of the non-Estonians residing in Estonia has led to linguistic detachment. Having in many cases lost their knowledge of their mother tongue before arriving in Estonia, they speak only Russian as a common language of communication. This influences both their motivation to learn the Estonian language and their attitudes. Knowledge of the official language also helps to reduce non-Estonians’ disconnection from social life.

The objective of the sub-programme is to create opportunities for adults no longer covered by school education or higher education to improve their knowledge of the Estonian language and their socio-cultural competence.

Sociology

Sillamäeski Vestnik 08.06.2002

The survey commissioned by the Integration Foundation determined that the most insecure people regarding their Estonian language skills are the 15–19 and the 30–39 year old non-ethnic Estonians. The highest satisfaction rate amongst non-ethnic Estonians regarding their Estonian language skills is amongst the over-60s pensioners.

III.1. Mission: to develop the system for Estonian language proficiency examinations and counselling, with the aim of ensuring the greater reliability of examination results and positive feedback to the teaching of Estonian as a second language

III.1.2. Preparation and distribution of materials introducing language exams and examination procedure

EU Phare Estonian Language Training Programme – 80,000 eek

5000 copies of a Russian-language information guide for potential language learners was printed and distributed.

Family day in Paldiski

Harjumaa 07.06.2002

A family day was held in Paldiski, where there was no difference made regarding nationality or race. Particular attention was paid to offering low-cost reference and language learning material to the Russian-speaking population. There was a lot of interest in the language learning material published by the Integration Foundation, in the framework of a Phare project.

III.2. Mission: to create the preconditions for the linguistic-communicative integration of adult non-Estonians through the availability of high-quality Estonian language instruction

III.2.2. Procurement of research concerning language study motivation

EU Phare Estonian Language Training Programme – 410,000 eek

A thorough survey was procured to determine the number of Russian-speaking persons residing in Estonia for whom the national language requirements apply in occupational situations. Up to the present time, estimates have varied from thirty thousand to one hundred thousand. In order to obtain a more accurate overview of the number of the target group, the marketing research company EMOR used a quantitative survey performed in the autumn as well as the data of the 2000 census.

The potential target group for Estonian language training and taking the language proficiency examination consists of a total of 251,000 non-Estonians between the ages of 15 and 59, who within the next few years either have returned to the labour market or plan to do so, yet do not possess Estonian-language education and do not possess a sufficient proficiency certificate for work in their occupation.

Riiklikud keelenõuded kehtivad valdkondades, kus töötamine eeldab inimeste ohutuse tagamist ja suhtlemist, näiteks klientidega, patsientidega või õpilastega. Neid mitte-eestlasi, kes töötavad kaubanduses ja teeninduses, transpordi-, haridus-, meditsiinivaldkonnas või avaliku halduse süsteemis ning ei oma nõuetele vastavat eesti keele tasemetunnistust on 67 000. Neist 7000 on inimesed, kelle keeleoskus on enda hinnangul piisav ning kellel on kavas sooritada tasemeeksam.

Uuringu raames küsiti, millisest infost tunneb venekeelne inimene keeleõppijana ja eksamisooritajana puudust ning mis kanalite kaudu ta infot otsib. Peamised infokanalid sihtrühmade jaoks on olnud massimeedia, sõbrad ja tuttavad ning töökoht. Kõige olulisemaks hinnatakse aga keelekursustelt saadud informatsiooni.

Uuringu raportiga on võimalik tutvuda aadressil www.meis.ee/phare > Publikatsioonid > Trükised.

Lisaks korraldati projekti "Interest" osalejate hulgas regulaarselt küsitlusi EL Phare eesti keele õppe programmi tagasimaksekontorites. Küsitluste tulemusi esitleti kahel korral keelefirmadele korraldatud infopäevadel.

III.2.3. Õpetajate täiendusõppevajaduste selgitamine ja täiendusõppemudelite väljatöötamine

EL Phare eesti keele õppe programm – 185 000 kr

Viidi lõpule projekt, mille raames töötati välja eesti keele kui teise keele õpetaja pädevusmudel ning selgitati välja õpetajate koolitusvajadus. Uurimuskokkuvõtet esitleti õpetajatele 2002. aasta märtsis ning 700 eksemplari kokkuvõttest jaotati tasuta koolidele, ülikoolidele ja kohalikele raamatukogudele.

III.2.7. Metoodika- ja didaktikajuhen-dite koostamine õpetajatele

EL Phare eesti keele õppe programm – 180 000 kr

Korraldati konkurss eesti-vene grammatikanähtuste käsiraamatu saamiseks. Konkursi võitis Tartu Ülikooli Kirjastus.

Venekeelse käsiraamatu teemade valik lähtub muukeelse üldhariduskooli eesti keele ainekavast, keskendudes keelenähtustele (tüüpvigadele), mis keeleti erinevad. Esitatakse süstemaatiline eesti-vene grammatiliste kategooriate võrdlev analüüs, kusjuures näidismaterjal keskendub eesti keelele ja pakub kõigi käsitletavate nähtuste kaupa võrdlusmaterjali vene keelega.

Käsiraamat sisaldab muuhulgas ka muukeelse üldhariduskooli õpilaste tüüpvigade analüüsi.

Teise käsiraamatu võõrkeeleoskuse mõõtmise viisidest koostajateks on autorite rühm kirjastuse TEA juhtimisel. Käsiraamatu teooriaosa võtab arvesse Euroopa ja Eesti kultuuriruumis kasutusel olevaid võõrkeeleoskuse mõõtmise viise (ALTE tasemesüsteemid ja testitüübid, riiklikud eesti keele tasemeeksamid jt). Käsiraamatu näidismaterjal lähtub eesti keele kui võõrkeele oskuse mõõtmisest.

III.3. Missioon: laiendada muukeelse-tele täiskasvanutele eesti keele õppe võimalusi, et tagada eesti keele oskus olme- ja töösuhtluseks vajalikul tasemel

III.3.1. Sotsiaalselt prioriteetsete gruppide keeleõppe toetamine (meedikud, politsei, päästeteenistus)

EL Phare eesti keele õppe programm – 11 000 kr

The national language requirements apply in areas where work requires that safety be ensured and where communication is required, for instance with clients, patients or students.

There are 67,000 non-Estonians who work in the commercial and services sectors in transport, education and medicine and in the public administration system and do not possess the required proficiency certificate. Of these, 7000 are people whose language proficiency is in their own opinion sufficient, and they intend to take the proficiency examination.

In the survey, it was asked what information a Russian-speaking person, as a language learner and examinee, feels is lacking, and through which channels she/he seeks information. The media, friends and relations and the workplace have been the main information channels for target groups. Nevertheless, learners consider information received in the language courses to be of greatest significance.

The report on the survey can be found at the address www.meis.ee/phare > Publikatsioonid > Trükised (in Estonian).

In addition, regular surveys were held among the participants in the Interest programme at reimbursement offices of the EU Phare Estonian language training programme. The results of the surveys were presented on two occasions at information days for language teaching companies.

III.2.3. Ascertainment of teachers' continuing education needs and development of continuing education models

EU Phare Estonian Language Training Programme – 185,000 eek

The project that provided for the development of the competence model for teachers of Estonian as a second language was completed, and teachers' need for training was ascertained. A summary of the survey was presented to teachers in March 2002, and 700 copies of the summary were distributed to schools, universities and local libraries free of charge.

III.2.7. Preparation of methodological and teaching guidelines for teachers

EU Phare Estonian Language Training Programme – 180,000 eek

A tender was organised for the procurement of a handbook dealing with Estonian-Russian grammatical phenomena. The successful tender was the Tartu University Press.

The selection of topics in the Russian-language handbook is based on the Estonian language syllabus, focusing on linguistic phenomena (typical errors), which differ from one language to another. A systematic comparative analysis of the grammatical categories of Estonian and Russian will be presented, and the illustrative material will focus on the Estonian language and offer material comparing it with Russian in all of the phenomena examined.

The handbook also contains an analysis of the typical errors made by non-Estonian-speaking students in general education schools.

The authors of the second handbook on the methods for the measurement of foreign language proficiency are a group gathered under the supervision of TEA Publishers. The theoretical part of the handbook takes into consideration the methods for the measurement of foreign language proficiency in use in Europe and Estonia (the ALTE language assessment systems and test types, state Estonian language proficiency examinations, etc.) The illustrative material used in the handbook is based on the measurement of proficiency in Estonian as a foreign language.

III.3. Mission: to expand the Estonian language learning opportunities for non-Estonian adults in order to ensure knowledge of the Estonian language at the level necessary for everyday and work-related communication

III.3.1. Subsidisation of language teaching for social risk groups (medics, the police, rescue services)

EU Phare Estonian Language Training Programme – 11,000 eek

Valmistati ette konkurss keelefirmade leidmiseks, kes korraldaksid tasuta eesti keele kursused 600 töötajale avalikus sektoris, sealhulgas politsei- ja päästeteenistus, vanglaametnikud, meditsiinitöötajad. Kursused toimuvad 2003. aastal.

III.3.2. Sotsiaalsete riskirühmade (töötud, tööotsijad) keeleõppe toetamine

EL Phare eesti keele õppe programm – 1 144 000 kr

Konkursi korras valiti kaks keelefirmat: Ontika koolituskeskus ja KEA Erakool, kes valmistasid ette ning korraldasid keeleõppe intensiivkursused 600 töötule ja tööotsijale Ida-Virumaal. Kursustel osalejad läbisid 120 tundi algtaseme eesti keele õpet.

III.3.3. Ulatuslik keeleõppe tulemuspõhine doteerimine – keeleõppe tagasimakse programm "Interest"

EL Phare eesti keele õppe programm – 2 842 000 kr

Jätkati 1999. aastal EL Phare eesti keele õppe programmi käivitatud tagasimaksesüsteemi "Interest". Selle raames hüvitatakse eesti keele tasemeeksami või kodakondsuse taotleja eesti keele eksami edukalt sooritanutele kuni 50% keeleõppekuludest.

2002. aastal tehti tagasimakseid 2471 keeleõppijale. Võrreldes eelmise aastaga on tagasimakseid saanud keeleõppijate hulgas senisest oluliselt rohkem kesktaseme eksami tegijaid. Küsitluste põhjal võib väita, et tasemeeksami tunnustust soovitakse peamiselt tööalaste nõuete täitmiseks.

III.3.4. Tööjõuvahetusprogrammi väljatöötamine, rakendamine ja arendamine

„Mitmekultuuriline Eesti“ – 207 748, sh välisabi – 77 748 kr, sh Integratsiooni Sihtasutus – 130 000 kr

2000. aastal välja töötatud mudeli „Eestisene tööjõuvahetus keelepraktika eesmärgil“ rakendamiseks välja kuulutatud konkursi korras rahastati kahte projekti. Kokku osales tööjõulähetuses 13 Ida-Virumaa avaliku sektori töötajat – politseinikud ja raamatukogude töötajad.

Sügisel korraldati muukeelse töötajaskonnaga avaliku sektori asutuste juhtkonna küsitlus, et selgitada välja mudeli rakendumisega seotud probleemid. Novembris toimunud ümarlaual osalejad kinnitasid, et tööjõulähetused on tõhus keeleõppe meetod, mille laiemaks rakendumiseks vajab tegevus laiemat koordineerimist ning tööjõulähetuseks vajaliku sotsiaalvõrgustiku loomist (nt täienduskoolituse asutuse poolt).

Integratsiooni Sihtasutuse vahenditest kanti 9128 krooni üle 2003. aasta vastavate tegevuste rahastamiseks.

Ida-Viru politseinikud praktiseerisid teistes prefektuurides eesti keelt
Põhjarannik 25.09.2002

Keelepraktika eesmärgil töölähetusel Saare- ja Hiiumaa, Haapsalu ja Põlva politseiprefektuurides olnud Ida-Viru politseinikud tõdesid, et töö suhtes oli teistes prefektuurides palju rahu-likum kui oma maakonnas.

„Sõbralikus õhkkonnas läheb keeleõpe palju paremini,“ ütles Narva politseiprefektuuri korrakaitseosakonna konstaabel Aleksei Tsmõhh, kes elas töölähetuse ajal tugiperes ja sai eesti keeles rääkida ka pärast tööd.

Keelepraktikal osalenud leidsid, et säärased töölähetused võiksid olla palju pikemad, ja soovitasid sellist kogemust ka oma kolleegidele.

III.4. Missioon: toetada mitte-eestlaste keelelis-kommunikatiivset integratsiooni avalikkusesse kaasamise ja teavitamise kaudu

A tender was prepared with the aim of finding language teaching companies that would organise free Estonian courses for 600 workers in the public sector, including police and rescue service, prison wardens and medical workers. The courses will take place in 2003.

III.3.2. Subsidisation of language teaching for social risk groups (the unemployed, job seekers)

EU Phare Estonian Language Training Programme – 1,144,000 eek

Two companies were selected by tender: Ontika koolituskeskus [training centre] and KEA Erakool [Private School “Kea”), which prepared and carried out intensive courses in language training for 600 unemployed people and job seekers in Ida-Viru County. Participants in the course underwent 120 hours of basic level Estonian language training.

III.3.3. Extensive subsidisation of result-based language teaching – language learning reimbursement programme “Interest”

EU Phare Estonian Language Training Programme – 2,842,000 eek

The “Interest” reimbursement system, which was launched in 1999 by the EU Phare Estonian language training programme, was continued. The system compensates up to 50% of the language study costs of those who pass the Estonian language proficiency exam (also for the purpose of acquiring citizenship). In 2002, reimbursements were made to 2471 language learners. In comparison with the previous year, the number of language learners receiving reimbursements included considerably more persons who took the intermediate level exam. On the basis of surveys, one can argue that the proficiency level exam certificate is sought mainly for the fulfilment of job-related requirements.

III.3.4. Elaboration, implementation and further development of labour exchange programmes

“Multicultural Estonia” – 207,748 eek,
including foreign aid – 77,748 eek,
including Integration Foundation – 130,000 eek

2 projects were financed on the basis of the tender announced for the implementation of the model developed in 2000, “Labour exchange within Estonia for the purpose of language practice”. In total, 13 public sector employees from Ida-Viru County participated in the labour exchange – police officers and library staff.

In autumn, a survey of the management of public sector institutions with non-Estonian-speaking workforces was performed, in order to identify problems connected with the implementation of the model. The participants in the round table held in November confirmed that labour exchange is an effective method for language learning, although broader co-ordination and the creation of a social network (e.g. by a continuing education institution) would be necessary in order to make possible a broader implementation of the exchange system.

9128 kroons of the resources of the Integration Foundation was transferred to the funding of the corresponding activities in 2003.

Ida-Viru police receive language practice in other prefectures
Põhjarannik 25.09.2002

Ida-Viru police, seconded to the Saaremaa, Hiiumaa, Haapsalu and Põlva police prefectures with the aim of language practice, said that the work in other prefectures was much more productive than in their own county.

“In a friendly environment, language learning is much easier,” said Aleksei Tsmõhh, a constable from the Narva police prefecture, who stayed with a family during his secondment and so was able to use Estonian after working hours as well. The participants in the language practice suggested that such secondments could be even longer, and also recommended the experience to colleagues.

III.4. Mission: to support the linguistic-communicative integration of non-Estonians through the involvement and notification of the public

III.4.1. Sotsiaalreklaami kampaaniad keelelis-kommunikatiivse integratsiooni soodustamiseks, sh eesti keele maine tõstmiseks ja keeleoskuse väärtustamiseks

EL Phare eesti keele õppe programm – 1 140 000 kr

Septembrist detsembrini viidi ellu "Interesti" reklaamikampaania esimene etapp (jätkuga 2003. aasta jaanuaris). Loodi venekeelne kodulehekülj www.interest.edu.ee; levitati 20 000 infovoldikut ning paigaldati infomaterjali riulid peamistesse infokeskustesse nagu keelefirmad, eksamikeskused, omavalitsused, mittetulundusorganisatsioonid, raamatukogud, tööhõivebürood, Kodakondsus- ja Migratsiooniameti bürood.

MTÜde salapärane maailm: imikust korvpallini Postimees. Foorum 19.04.2002

Foorum uuris, kui palju inimesed teavad mittetulundusorganisatsioonidest.

Kui Foorum küsis paarikümnel inimeselt, mida nad teavad Eesti mittetulunduslikest organisatsioonidest, meenusid enamikule kõigepealt avalikud kampaaniad. Selgelt jõudsid inimeste teadvusse ka Integratsiooni Sihtasutuse õõva tekitavad plakatid kinninõõritud suudest (Razvjaži! – plakatid ergutasid venelasi eesti keelt õppima).

III.4.2. Teabepäevade ja infoõõrituste organiseerimine keeleõppe sihtrühmadele

EL Phare eesti keele õppe programm – 341 000 kr

Finantseeriti tasuta infotelefoni keeleõppijaile. Numbri 0 800 9999 teavitatakse muukeelset elanikkonda eesti keele kursustest, õppematerjalidest, riigeksamitest, keeleseaduse nõuetest jms.

Tasuta infotelefonile saabub kuus keskmiselt 200 kõnet. Infotelefoni ja projekti "Interest" tutvustamiseks levitatakse erinevaid reklaamtooteid (kalendrid, pastapliiatsid, märkemepaberid jne).

Regulaarselt uuendatakse keelefirmade ja nende poolt pakutavate eesti keele kursuste andmebaasi, et edastada infot potentsiaalsetele keeleõppijatele.

Korraldati 25 teabe- ja koolituspäeva. Neil tutvustati konkursil osalejatele konkursi tingimusi; autoritele toimusid regulaarsed kokkusaamised õppematerjalide teemal; keelefirmade juhte ja eesti keele õpetajaid informeeriti tasemeeksamitega seotud küsimustest.

III.4.3. Elektrooniliste infokanalite arendamine

EL Phare eesti keele õppe programm – 60 000 kr

Integratsiooni Sihtasutuse veebilehekülje www.meis.ee juurde loodi eraldi EL Phare eesti keele õppe programmi veebilehekülj www.meis.ee/phare. Kolmes keeles (eesti, vene ja inglise) toimivat veebilehekülge täiendati pidevalt infoga käimasolevate Phare programmi konkursside ja tegevuste kohta.

III.4.1. Social advertising campaigns for promotion of linguistic-communicative integration, also for the improvement of the image of the Estonian language and the valuation of language proficiency

EU Phare Estonian Language Training Programme – 1,140,000 eek

The first stage of the campaign for the promotion of “Interest” was implemented from September to December (with a continuation in January 2003). A Russian-language web page, www.interest.edu.ee, was created; 20,000 information brochures were distributed and placed on shelves in the main information centres such as language teaching companies, examination centres, local government agencies, non-profit organisations, libraries, employment offices and offices of the Citizenship and Migration Board.

The mysterious world of voluntary organizations: from infants to basketball
Postimees. Foorum 19.04.2002

Foorum carried out a survey to find out what people know about not-for-profit organizations.

When Foorum asked a few dozen people about how much they knew about Estonian voluntary organizations, most people talked about public campaigns.

People clearly remember the Integration Foundations’ frightening placards with the sewn-up mouths (Ravjazhi! The placards encouraged Russians to learn Estonian.)

III.4.2. Organisation of information days and information events for language learning target groups

EU Phare Estonian Language Training Programme – 341,000 eek

A free counselling line for language learners was financed. The number 0 800 9999 provides the non-Estonian-speaking population with informa-

tion about Estonian language courses, learning materials, state exams, Language Act requirements, etc.

The free counselling line receives an average of 200 calls per month. Various advertising products (calendars, pens, note paper, etc.) are distributed for the promotion of the counselling line and the “Interest” project.

The database of language companies and the Estonian language courses they offer is regularly updated in order to forward information to potential language learners.

25 information days and training days were held. At these events the terms of the tenders were introduced; regular meetings took place with the authors of teaching materials; the managers of language teaching companies and Estonian language teachers were informed of matters pertaining to proficiency level exams.

III.4.3. Development of electronic information channels

EU Phare Estonian Language Training Programme – 60,000 eek

A separate EU Phare Estonian language training programme web page, www.meis.ee/phare, was created on the Integration Foundation’s web page. The web page, which functions in three languages (Estonian, Russian and English) was continually supplemented with information about ongoing Phare programme tenders and activities.

IV. Alamprogramm "Ühiskonnapädevus"

Alamprogramm kokku 3 087 474 kr

Ühiskonnapädevus tähendab isiku võimet toimida adekvaatselt kõigil ühiskonnaelu tasanditel. Selle kujunemise võti on inimeste võime organiseeruda ühishuvide alusel (kolmanda sektori valdkond), objektiivse info kättesaadavus ja hoiakute muutumine ühiskonnas (meedia ning avaliku arvamuse valdkond).

Tulemusliku integratsiooni keskne küsimus on poliitiliste hoiakute vastastikune avatumaks ja tolerantsemaks muutumine.

Alamprogrammi ülesanneteks on:

- teadvustada mitte-eestlaste potentsiaali ning kaasata neid teadlikult otsustamisse ja arendusprogrammidesse;
- rakendada Eesti mitmekultuurilise ühiskonna kontseptsiooni ning tutvustada Eestis

elavate etniliste vähemuste kultuure avalikkusele.

IV.1. Missioon: arendada mitte-eestlaste, kolmanda sektori ja riigiinstitutsioonide integratsioonialast koostööd

IV.1.1. Projektide toetamine üldkonkursi kaudu

Integratsiooni Sihtasutus – 652 332 kr

Üldkonkursile võetakse aastaringselt vastu projekte, mille tegevused ei mahu temaatiliste konkursside raamidesse. Eesmärk on toetada eelkõige uudseid ideid ja kodanikualgatust, mis riikliku programmi koostamisel ei olnud veel välja kujunenud või ei olnud oma osakaalult piisavalt suured, et neid eraldi edendatava tegevusena programmis kirjeldada.

2002. aastal toetati üldkonkursi raames 36 projekti erinevatest tegevusvaldkondadest. Toetatud projektide nimekirjaga on võimalik

IV. Sub-programme “Social competence”

Sub-programme total 3,087,474 eek

Social competence means a person’s ability to act adequately on all levels of social life. The key to the development of social competence is people’s ability to organise under a common interest (third sector sphere), the availability of objective information and the changing of attitudes in society (media and public opinion sphere).

The core issue of effective integration is making political attitudes mutually more open and tolerant.

The tasks of the sub-programme are:

- to acknowledge the potential of non-Estonians and consciously include them in decision-making and development programmes;
- to implement the Estonian multicultural con-

cept and make the public aware of the cultures of ethnic minorities living in Estonia.

IV.1. Mission: to develop co-operation between non-Estonians, the third sector and state institutions in the area of integration

IV.1.1. Support for projects through general tender

Integration Foundation – 652,332 eek

The general tender is open year-round for the receipt of projects that do not fit into the bounds of the thematic tenders.

The tender is used to support activities that do not fit into the bounds of the thematic tenders. The primary objective is to support new ideas and civic initiatives that had not yet developed at the time of compilation of the state programme or were not a large enough part of the programme to be described as independent activities.

tutvuda sihtasutuse veebileheküljel www.meis.ee > Integratsiooni Sihtasutus > Projektid.

Siiralt teie...

Den za Dnjom 19.04.2002

Nii nimetatakse CD-plaati, mis anti välja 12. aprillil. Plaadil on kirjas "Parimad soovid Tallinnas ja Moskvast". Plaadil on kolm autorit 19 looga. Üks neist on Peeter Vähi, Moskvast aga Dmitri Tkatšenko ja Fjodor Vetkalov. Plaadi väljaandmist toetas teiste asutuste hulgas ka Integratsiooni Sihtasutus.

Ma armastan Teid. Mötlen Teie peale
Molodjozh Estonii 09.05.2002

Artikkel III rahvusvahelisest konkursist, millel osalevad Isabella Jurjeva vene romansside esinejad.

Vene romansside konkursi toetajad on Eesti Kultuuriministeerium, Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutus, Tallinna linn ja erasponsorid.

IV.1.2. ja II.3.2. Perioodiliste teabepäevade korraldamine, informeerimine sihtasutuse tegevusest

Integratsiooni Sihtasutus – 32 201 kr

Eesmärk on anda konkreetset teavet sihtasutuse poolt korraldatavate projektitoetuskonkursside ja muude tegevuste, samuti taotluste ja projektijärgse aruandluse koostamise kohta. Aasta jooksul esinesid sihtasutuse töötajad riigieelarvevahendite kasutamist käsitlevate ülevaadetega kümnekonnal üritusel üle Eesti.

IV.1.4. Parimate integratsiooniprojektide arendusstipendiumid

Integratsiooni Sihtasutus – 30 000 kr

Igal aastal välja antavate arendusstipendiumide eesmärk on motiveerida uute integratsiooniprojektide väljatöötamist. Stipendiumile võivad kandideerida eelneva aasta jooksul teostatud projektide väljatöötajad ja korraldajad. 2001. aasta edukate integratsiooniprojektide eest eraldati stipendiumid järgmistele organi-

satsioonidele: MTÜ Lapsele Oma Kodu, MTÜ Eesti Väitlusselts ja Sillamäe linna Ukraina kaasmaalaskond Vodograi.

Kas saab illegaali integreerida?

Den za Dnjom 05.04.2002

Narva projekt "Kas saab illegaali integreerida?" valiti 150 integratsiooniprojektist parimaks. Projekti autoriks on Narva keskuse Lapsele Oma Kodu juhataja Natalia Umarova ja sotsiaaltöötaja Svetlana Gorbatšjova.

IV.2. Missioon: toetada noorteühingute ja õpilasmavalitsuste arengu järjepidevust, et tagada muukeelsetele noortele enam ühistegevuse võimalusi ning kujundada nende ühiskonnapädevust

IV.2.3. Noorteühingute ja õpilasmavalitsuste teema sisseviimine koolide juhtkondade ja pedagoogide koolitusprogrammidesse, vastavate materjalide koostamine

Haridusprogrammide Keskus – 9080 kr

Toetati teabe- ja koolitusmaterjali koostamist, mis tutvustab uutele õpilasesinduse liikmetele, koolide juhtkondadele ja õpetajaskonnale õpilasmavalitsuse sotsiaalpedagoogilist tausta, õpilasesinduste staatust, moodustamise korda, tegevuse väljundeid ning tähtsust koolis.

IV.2.4. Noorte koostöö ergutamise ja toetamine programmide ning projekti-toetuskeemide kaudu

„Mitemekultuuriline Eesti“,
sh välisabi – 23 435 kr

Koostöös Eesti Avatud Noortekeskuste Ühenduse ja Eesti Noorsootöö Keskusega toimub 2003. aastal ulatuslik avatud noortekeskuste

In 2002, 34 projects from various areas of activity were supported in the framework of the general tender. The list of projects supported can be found on the Foundation's webpage, at the address www.meis.ee (in Estonian).

Sincerely yours...
Den za Dnjom 19.04.2002

This is the title of the CD, which was launched on April 12. The cover states "Best wishes from Tallinn and Moscow". There are 19 songs from 3 artists. One of them is Peeter Vähi, and from Moscow there are Dmitri Tkatshenko and Fjodor Vetkalov. The CD was also sponsored by the Integration Foundation.

I love you. I think about you
Molodjozh Estonii 08.05.2002

An article about the 3rd international competition, with performances of Isabella Jurjeva's Russian romances.

The sponsors of the Russian romances competition are the Estonian Ministry of Culture, the Integration Foundation, Tallinn city and private sponsors.

IV.1.2. and II.3.2. Organisation of periodic information days, notification of the Foundation's activities

Integration Foundation – 32,201 eek

The objective is to offer concrete information about the preparation of project support tenders organised by the foundation and other activities, including applications and post-project report preparation. During the year, employees of the foundation presented overviews of the use of state budgetary funds at dozens of events across Estonia.

IV.1.4. Development stipends for the best integration projects

Integration Foundation – 30,000 eek

The objective of the annually awarded development stipends is to motivate the elaboration of new integration projects. The stipends are open to applications from developers and organisers of projects implemented in the previous year.

Stipends were allocated to the following organisations for successful integration projects in 2001: MTÜ [NPA] Lapsele Oma Kodu [A Home for Every Child], MTÜ Eesti Väitlusselts [Estonian Debating Society] and the "Vodograi" Ukrainian Compatriots' Society in Sillamäe.

Is it possible to integrate an illegal immigrant?
Den za Dnjom, 05.04. 2002

The project "Is it possible to integrate illegal immigrants?" from Narva was chosen as the best from 150 integration projects.

The authors of the project are Natalia Umarova, manager of the Narva center, A Home for the Child, and social worker Svetlana Gorbatsheva.

IV.2. Mission: to support the continuing development of youth associations and student self-governments in order to ensure non-Estonian-speaking youths more opportunities to take part in joint activities and develop their social competence

IV.2.3. Introduction of the topic of youth associations and student self-governments in training programmes for school administrations and teachers, preparation of corresponding materials

Centre for Educational Programmes – 9,080 eek

Support was provided for the preparation of information and training materials presenting the social pedagogy background, status of student representation, means of formation, outlets for activities and importance of student government in schools.

IV.2.4. Encouragement and support for youth co-operation through programmes and project support schemes

"Multicultural Estonia",
including foreign aid – 23,435 eek

In co-operation with the Association of Estonian Open Youth Centres and the Estonian Youth Work

arengukava koostamise, rakendamise ja hindamise koolitus. 2002. aastal valiti konkursi korras koolitajateks MTÜ Clarus ja AS Esko Koolitus. Lisaks toimus oktoobris-novembris ideekonkurss noortekeskusi külastavate noorte seas, et selgitada välja nende ootused noortekeskustele.

Haridusprogrammide Keskus – 29 910 kr

Korraldati avalik projektikonkurss, mille eesmärgiks oli elavdada eri rahvusest noorte ühistegevust avatud noortekeskustes. Toetati kolme projekti: MTÜ nb projekti „Noorteürituste töögrupid“, MTÜ Öökull projekti „Elu kui teater“ ja Paldiski Huvikeskuse avatud noortekeskuse projekti „Tänase noore homme roll“. Projektide käigus tutvustati edasiõppimisvõimalusi Eesti kõrgkoolides, kohtuti kohalike omavalitsuste juhtidega, toimus ümarlaud teemal „Millised on põhilised eesti ja vene noorte erinevused ning sarnasused“, Haapsalus korraldati grafitijoonistuste konkurss. Projektides osalesid aktiivselt ligi 100 eri rahvusest noort.

IV.2.6. Noorteühingute arengukavade uuring

Haridusprogrammide Keskus – 40 050 kr

Ülevaate saamiseks noorteühingute tegevussuundadest ning võimalustest nende kaasamiseks noorsootöösse toetati projekti „Noorteühingute arengukavad – uuring ja käsiraamat“. Aprillis 2003 kirjastati noorteühingutele käsiraamat arengukava koostamise eesmärkidest ning metoodikast.

IV.3. Missioon: arendada mitmekülgsemalt välja integratsioonitemaatika eesti- ja venekeelses meedias; tekitada ning laiendada eesti- ja venekeelse meediasüsteemi ühisosa; suurendada venekeelse meedia interaktiivsust; parandada venekeelse institutsionaal-

utilitaarse info kättesaadavust ja kvaliteeti meedias, et soodustada venekeelse elanikkonna sotsiaalset osalust

IV.3.1. Ajakirjanike koolituste ja stipendiumikonkursside korraldamine

Integratsiooni Sihtasutus – 145 616 kr

Toetati kahte ajakirjanduslikku projekti ning seminari Eesti ajakirjanikele „Ajakirjandus- eetika standardid eesti- ja venekeelses ajakirjanduses“. Viimase raames anti välja eesti ja vene keeles trükis „Ajakirjanduskonflikti lahendamise“.

86 916 krooni suunati Euroopa Liidu Phare 2003 programmi projekti „Eesti keele õpe ja eesti-keelne õpe muukeelsele elanikkonnale“ väljatöötamise korraldamiseks (vt p. V.1.1.).

IV.3.2. ja IV.5.1. Eesti-, vene- ja kakskeelsete hooajaliste (sh interaktiivsete) telesaadete loomine

Integratsiooni Sihtasutus – 623 400 kr

USA Suursaatkond Tallinnas – 222 600 kr

Vene- ja kakskeelsete telesaadete konkursi eesmärkideks on televisiooni rolli suurendamine integratsioonialases kommunikatsioonis ning venekeelse elanikkonna seniste vaatajaharjumuste muutmine ja Eestis toodetud televisioonisaadete mitte-eestlastest vaatajaskonna suurendamine.

Konkursi raames toetati viit telesaatesarja:

- ETV „Unetus“ (185 000 kr);
- OÜ Filmimees „Parim rahvaintegraator“ (130 000 kr);
- OÜ Baltic Film Production „Loomakliinik“ (100 000 kr);
- OÜ Cumulus Projekt „Kevad Narvas“ (191 000 kr);

Centre, extensive training in the preparation, implementation and assessment of youth centres' development plans will take place in 2003. In 2002, MTÜ Clarus and AS Esko Koolitus were selected by tender to be the trainers. In addition, a tender for ideas was held among young people who visit youth centres, in order to determine their expectations for the youth centres.

Centre for Educational Programmes – 29,910 eek

A public project tender was held, with the objective of re-invigorating the joint activities of youths of various ethnicities in open youth centres. Three projects were supported: the "Youth event working groups" project by the non-profit association (NPA) nb, the project "Life is theatre" by NPA Öökull and the project "Tomorrow's role for the youth of today" by the Open Youth Centre at the Paldiski Hobby Centre. During the project, opportunities for further study in Estonian institutions of higher education were introduced, meetings were held with the leaders of local self-governments and a round table was held on the topic "What are the main similarities and differences between Estonian and Russian young people", and a graffiti drawing contest was held in Haapsalu. About 100 young people from different ethnic backgrounds actively participated in the projects.

IV.2.6. Survey of youth associations' development plans

Centre for Educational Programmes – 40,050 eek

In order to obtain an overview of the trends of directions of activity of youth associations, and opportunities for their involvement in youth work, the project "Youth association development plans – survey and handbook". In April 2003, a handbook was printed for youth associations detailing the objectives and methodology of the compilation of a development plan.

IV.3. Mission: to develop the topic of integration in a more multi-faceted manner in the Estonian and Russian media; generate and broaden the common element of the Estonian and Russian media, increase the interactivity of the Russian

media; improve the availability and quality of Russian-language institutional-utilitarian information in the media, in order to promote the social participation of the Russian population

IV.3.1. Organisation of journalists' training and stipend competitions

Integration Foundation – 145,616 eek

Two journalistic projects and a seminar for Estonian journalists, entitled "Journalistic ethics in the Estonian and Russian media" were supported. An Estonian- and Russian-language publication entitled "The resolution of journalistic conflicts" was printed in the framework of the latter.

86 916 kroons were used for preparations of the EU Phare 2003 project, "Estonian Language Training and Teaching in Estonian for Non-Estonian Speakers" (see also V.1.1.).

IV.3.2. and IV.5.1. Production of Estonian- and Russian-language and bilingual seasonal (also interactive) television programmes

Integration Foundation – 623,400 eek

The US Embassy in Tallinn – 222,600 eek

The objective of the tender for Russian-language and bilingual television programmes is to increase the role of television in integration-related communication, alter the Russian-speaking population's existing viewing habits and increase the non-Estonian viewership of television programmes produced in Estonia.

5 television series were supported in the framework of the tender:

- ETV "Unetus" [Sleepless] (185,000 eek),
- OÜ Filmimees "Parim rahvaintegraator" [Star integrators from the general public] (130,000 eek),
- OÜ Baltic Film Production "Loomakliinik" [Animal clinic] (100,000 eek),
- OÜ Cumulus Projekt "Kevad Narvas" [Spring in Narva] (191,000 eek),

- OÜ Haridusmeedia "Uudistaja" (240 000, sh USA Suursaatkonna Tallinnas toetus 222 600 kr).

IV.3.3. Raadiokanalite venekeelsete programmide ühiskonnaelu ja integratsiooniteemaliste saadete toetamine

EL Phare eesti keele õppe programm – 230 000 kr

Konkursi kaudu toetati eesti- ja venekeelsete raadiokanalite koostööprojektina loodud integratsiooniteemalisi saatesarju, mis on eetris 2002/2003 hooajal:

- Raadio Ruut/Raadio Kuma kakskeelne saatesari "Seriaal",
- Raadio Kuku/Radio 100 FM kakskeelne saatesari "Päevavargad/ Zevaki".

Raadiod alustavad ühist integratsioonisaadet Postimees 05.09.2003

Raadio Kuku ja Radio 100 FM alustavad ühise integratsiooniprojektiga «Päevavargad/Zevaki», kell 13.30 läheb eetrisse uue sarja esimene pooltunnine saade kahes keeles.

Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutuse ja Phare poolt rahastatav saade on suunatud eelkõige noortele, käsitletavad teemad puudutavad aga kõiki, kel mahti lisaks emakeelsele jutule ka võõrkeelsele sõnumile tähelepanu pöörata.

Saatejuhid Elizaveta Gavrilova ja Jüri Muttika otsivad Eesti kahe peamise keelise kogukonna kokkupuutepunkte ja ühisosa.

See ongi integratsiooniprotsessi tõestuseks.

„Mitmekultuuriline Eesti“ 65 640 kr,
sh välisabi – 640 kr,
sh Integratsiooni Sihtasutus – 65 000 kr

Novembris korraldati vähemusrahvuste keelsete raadiosaadete konkurs. Edukaks tunnistati Raadio 4 poolt esitatud projektid ukrainakeelse lastesaadete sarja ja valgevenekeelse saatesarja tootmiseks 2003. aastal.

IV.4. Missioon: suurendada meedia- ja infovaldkonna professionaalide arvu mitte-eestlastest noorte seas, kasvatada regulaarse meediatarbimise harjumusega ning infoühiskonnas orienteeruda oskav uus mitte-eestlaste põlvkond

IV.4.4. Meediaharidusprogrammi väljatöötamine ning rakendamine venekeelsetes põhi- ja keskkoolides

„Mitmekultuuriline Eesti“,

sh Integratsiooni Sihtasutus – 150 000 kr
Haridusprogrammide Keskus – 121 210 kr

Koolide meediaõpetajatele korraldati analüüs vajalike täiendusõppe valdkondade kohta ning vastavate materjalide saamiseks avalik projektkonkurss. Töötati välja nelja ainepunkti mahus vene õppekeelega põhikoolide ja gümnaasiumide õpetajate meediahariduse täiendusõppe kava ning õppematerjal „Meediaharidus vene õppekeelega üldhariduskoolides“. Õppematerjal on tõlgitud ka vene keelde ning on kasutatav õpetajakoolituses meediaalase koolituse materjalina nii vene kui ka eesti õppekeelega koolide õpetajatele.

IV.5. Missioon: tihendada eestlaste ja mitte-eestlaste omavahelist suhtlemist, tekitada ja arendada kultuuridevahelist dialoogi

IV.5.1. Keeleõppesaadete loomine

EL Phare eesti keele õppe programm – 40 000 kr

Valmistati ette ja korraldati konkurss keeleõppe telesaadete ja videomaterjali loomiseks. Konkursi tulemusel toodetakse aastal 2003 keeleõppesaadete sari täiskasvanud iseseisvale kesktasemel õppijale ning keeleõppijale antakse välja videomaterjali kogumik koos metoodilise materjaliga.

- OÜ Haridusmeedia "Uudistaja" (240,000 eek, including US Embassy in Tallinn 222 600 eek).

IV.3.3. Support for radio programmes on social matters and on integration, broadcast on radio stations' Russian-language programmes

EU Phare Estonian language training programme – 230,000 eek

Integration-related programme series, created as a co-operation project between Estonian- and Russian-language radio stations, were supported through a tender. The following are on the air in the 2002/2003 season:

- Raadio Ruut/ Raadio Kuma bilingual programme series "Seriaal",
- Raadio Kuku/Radio 100 FM bilingual programme series "Päevavargad/ Zevaki".

Radio stations launch joint integration program Postimees 05.09.2002

Radio KUKU and Radio 100 FM have launched a joint integration project "Päevavargad/Zewaki", at 1.30pm. The first half-hour broadcast of the new series went onto air in two languages.

The series, financed by the Integration Foundation and PHARE, targets mainly young people, but the topics presented are wider, and would interest anyone who would like to listen to information in a foreign language.

The hosts Elizaveta Gavrilova and Jüri Muttika search out the common points of interest for the two primary language groups in Estonia.

This is indeed proof of the integration process in action.

"Multicultural Estonia" – 65,640 eek, including foreign aid – 640 eek, including Integration Foundation – 65,000 eek

In November, a tender was held for the production of radio broadcasts in languages of ethnic minorities. Projects, submitted by Radio 4 for the production of a series of Ukrainian children's broadcasts and Byelorussian broadcasts in 2003, were declared successful.

IV.4. Mission: to increase the number of media and information sector professionals among non-Estonian youth; raise a new generation of non-Estonians with regular media consumption habits and the ability to orient in the information society

IV.4.4. Development and implementation of media education programme in Russian-medium elementary and secondary schools

"Multicultural Estonia", including Integration Foundation – 150,000 eek Centre for Educational Programmes – 121,210 eek

An analysis of necessary continuing education areas was performed for media teachers in schools, and an open project tender was held for the acquisition of the corresponding materials. A continuing education curriculum (worth 4 course points) for teachers at Russian-medium elementary schools and upper secondary schools, and teaching material "Media education in Russian-medium general education schools" were developed. The teaching material has also been translated into Russian and can be used as teaching material for the media training component of teacher training for teachers in both Estonian-medium and Russian-medium schools.

IV.5. Mission: to strengthen communication between Estonians and non-Estonians; create and develop dialogue between the cultures

IV.5.1. Production of language teaching broadcasts

EU Phare Estonian Language Training Programme – 40,000 eek

A tender for the production of language teaching programmes for television and video materials was prepared and organised. As a result of the tender, a series of language teaching programmes for adults learning the Estonian language independently and a collection of video materials with accompanying methodological material for the language learner will be produced in 2003.

└IV.5.3. Sotsiaalreklaami kampaania avalikkuse tähelepanu juhtimiseks Eesti mitmekultuurilisusele, meediasuhete korraldamine

Integratsiooni Sihtasutus – 126 600 kr

Kodanikupäevaks, 26. novembriks saadeti kõikidesse eesti- ja venekeelsetesse koolidesse plakatid teemal „Riik on kodanike ühine loomine“. Iga-aastase kampaania eesmärgiks on teadvustada kodanikustaatus. Kodanikupäev on orienteeritud kõigile Eesti kodanikele ja kodanikuks pürgijaile.

└IV.5.5. Kakskeelsete ajalehtede ja trükiste väljaandmine

EL Phare eesti keele õppeprogramm – 127 000 kr

Kolmanda sektori tegevuse kajastamiseks Eestis integratsiooni ja mitmekultuurilisuse seisukohalt anti välja neljas number 2001. aastal ilmunud kakskeelsest ajalehest Ruupor.

Juunis ilmus esmakordselt laagri- ja pereõppe projektidest ülevaadet andev kakskeelne ajaleht Laagrileht 2002, mida jagati eesti keele laagrites ning pereõppes osalevatele lastele ja noortele.

└IV.6. Missioon: toetada mitte-eestlaste õiguslik-poliitilist integratsiooni

└IV.6.2. Kodakondsuseksami sooritamiseks ja kodakondsuse taotlemiseks vajaliku praktilise info teavitamise programmi väljatöötamine ja rakendamine

„Mitmekultuuriline Eesti“,
sh Integratsiooni Sihtasutus – 100 000 kr

24 164 krooniga toetati Kodakondsus- ja Migratsiooniameti poolt välja antud nelja erineva voldiku lisatiraaži (19 000 eksemplari) väljaandmist kodakondsuse taotlemise tingimuste ja Eestis kehtivate isikutunnistuste tutvustamiseks. 2003. aasta vastavate tegevuste rahastamiseks kanti üle 75 836 krooni.

└IV.6.3. Noortele mõeldud ühisürituste, debattide ja teiste tegevuste korraldamine poliitilis-õigusliku integratsiooni teemadel

„Mitmekultuuriline Eesti“,
sh välisabi – 68 400 kr

Toetati MTÜ Jõhvi Noortekeskuse poolt Ida-Virumaa koolides korraldatavat viktoriinarja ning Eesti Väitlusseltsi korraldatud väitlusturniiri ja viktoriini Eesti kaheksa maakonna koolides. Üritused algasid kodanikupäeval (26. november) ja lõppesid veebruaris 2003.

└IV.6.6. Kodakondsuseksami uue eksami mudeli juurutamine põhikoolis

Integratsiooni Sihtasutus – 250 000 kr

Toetati Riiklikku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskust Eesti Vabariigi Põhiseaduse ja Kodakondsuse seaduse tundmise eksami uue, üldhariduskoolides riigieksamitega ühitatud korraldusmudeli rakendamisel ning täiskasvanute seaduste tundmise eksami korraldusmudeli lansseerimisel.

IV.5.3. Campaign of social advertising on multiculturalism in Estonian Society, managing media relations

Integration Foundation – 126,600 eek

Posters on the topic “The state is the shared creation of its citizens” were distributed to all Estonian-medium and Russian-medium schools by “Citizens’ Day” (26 November). The objective of the annual campaign is to promote awareness of citizenship status. “Citizens’ Day” targets all Estonian citizens and prospective citizens.

IV.5.5. Printing of bilingual newspapers and publications

EU Phare Estonian Language Training Programme – 127,000 eek

In order to report on the activities of the third sector in integration and multiculturalism in Estonia, the fourth issue of the bilingual newspaper ‘Ruupor’ [Loudspeaker] (first published in 2001) was printed.

In June, the bilingual newspaper “Laagrileht 2002” [Camp Newspaper] offering an overview of camp and family study projects was first published and distributed to the children and young people participating in Estonian language camps and family study.

IV.6. Mission: to support the legal-political integration of non-Estonians

IV.6.2. Development and implementation of programme for announcement of practical information required for performance of Citizenship Exam and application for citizenship

“Multicultural Estonia”,
including Integration Foundation – 100,000 eek

24,164 kroons of support was provided for the publication of an additional print run (19,000 copies) of 4 different brochures issued by the Citizenship and Migration Board for the

announcement of the conditions for the application for citizenship and the certificates of identity valid in Estonia. 75,836 kroons was transferred for the financing of the corresponding activities for 2003.

IV.6.3. Organisation of joint events, debates and other activities on issues related to political-legal integration, targeting young people

“Multicultural Estonia”,
including foreign aid – 68,400 eek

A series of trivia competitions held by the non-profit association Jõhvi Noortekeskused [Youth Centres] in schools in Ida-Viru County and a debating competition and trivia competition organised by the Estonian Debating Society in schools in eight Estonian counties were supported. The events began on “Citizens’ Day” (26 November) and will end in February 2003.

IV.6.6. Introduction at elementary school level of new model for citizenship exam

Integration Foundation – 250,000 eek

Assistance was provided to the National Examination and Qualification Centre in the implementation of the new organisational model for the Republic of Estonia Constitution and Citizenship Act Exam, which in general education schools is combined with the state exam, and the launching of an organisational model for the adults’ exam in knowledge of Estonian legislation.

V. "Riikliku programmi juhtimine, hindamine ja asutuste tegevusvõime suurendamine"

Osa kokku 7 486 614 kr

Integratsioonimuda. Dajan Ahmeti kommentaar

Äripäev 27.08.2002

Mina olen kogu aeg pidanud kõiki neid integratsioonifonde legaalseks rahapumpamise ja erakondade toetajate püüdluste kompenseerimismasinaks. Ma ei ole küll ekspert, kuid ma võiksin ka kõik riikliku integratsioonifondi toetused kahtluse alla seada. Miks? Sest integratsioon ei ole subjekt ega objekt, mida toetatakse, vaid protsess. Raha, mis sellesse protsessi topitakse, on võimalikel aladel alati võimalik ära põhjendada.

V.1.1. Integratsiooniprogrammi juhtkomitee töö korraldamine

Integratsiooni Sihtasutus – 160 090 kr

Toetati riikliku integratsiooniprogrammi ülevaateraportide koostamist.

Haridus- ja Teadusministeeriumi ettepanekul asus Sihtasutus korraldama Euroopa Liidu Phare 2003 programmi projekti "Eesti keele õpe ja eestikeelne õpe muukeelsele elanikkonnale" koostamist. 2003. aasta märtsis sai projekt Euroopa Komisjoni poolse heakskiidu.

V.1.2. Integratsioonialaste uuringute ja projektihindamiste korraldamine, aastaraamatu väljaandmine

EL Phare eesti keele õppeprogramm – 75 000 kr

Telliti elektrooniline meediamonitoring, mille abil on igapäevaselt võimalik saada ülevaade nii eesti- kui venekeelses pressis ilmunud materjalidest Integratsiooni Sihtasutuse ja välisabiprojektide kohta.

Iga kahe kuu järel analüüsitakse käsitatud teemade ja kajastatud programmide esinemisagedust ning meedia kaudu avaldatud hoiakut integratsiooniga seonduva tegevuse suhtes.

Kogutud materjalid on aluseks Balti Ajakirjandusuurijate Assotsiatsiooni poolt tehtavale süvaanalüüsile.

Integratsiooni meediamonitoring

Integratsiooni Sihtasutus – 652 541 kr

Balti Ajakirjandusuurijate Assotsiatsiooni meediauurijad on kolme aasta jooksul pidevalt ja süsteemselt hinnanud integratsiooniprotsesside kajastamist eesti- ja venekeelses ajakirjanduses. 2002. aastal teostati teistkordselt Eesti meedia süvaanalüüs. Lisaks eesti- ja venekeelsetele ajalehtedele analüüsiti ka venekeelseid tele- saateid kõigis Eesti kanalites ning venekeelse avalik-õigusliku raadiokanali Raadio 4 saateid. Uurimistulemused annavad pildi integratsiooni ja rahvussuhete käsitlemise muutustest viimase kolme aasta jooksul. Avaldati eesti-, vene- ja ingliskeelne kokkuvõte „Eesti ajakirjandus integratsioonist. Integratsiooni meediamonitoring 1999–2001“.

Eesti meedia käsitleb üha vähem Eesti-Vene suhteid

BNS 31.01.2002

Eesti meedia käsitles eelmisel aastal varasemast vähem Eesti-Venemaa suhteid ja Venemaal toimuvat, domineerivaks on tõusnud Tallinna temaatika, selgus värskest uuringust.

Peamised teemad, mida ajakirjandus möödunud aastal integratsiooniga seoses käsitles,

V. "State programme management, assessment and raising of institutions' capacity"

Total for this part – 7,486,614 eek

Integration mud. Comment by Dajan Ahmet Äripäev 27.08.2002

I've always considered all these integration funds as a machine for legal money milking and for compensating the efforts of party supporters. I'm not an expert but I would tend to place all state integration funding under suspicion. Why? Because integration is not a subject or an object being supported, but a process. The money which is stuffed into this process can always be justified by those in power.

V.1.1. Organisation of work of managing committee of integration programme

Integration Foundation – 160,090 eek

Assistance was provided in the preparation of integration programme summary reports.

The European Union Phare 2003 programme project "Estonian Language Training and Teaching in Estonian for Non-Estonian Speakers" was prepared. The project will be launched in spring 2003.

V.1.2. Organisation of integration-related research and project evaluations, publication of yearbook

EU Phare Estonian Language Training Programme – 75,000 eek

An electronic media monitoring was contracted; this will make it possible to obtain a daily overview of materials about Integration Foundation and

foreign aid projects that appear in both the Estonian-language and Russian-language print media.

The frequency of occurrence of the topics examined and programmes reported on, and the attitude expressed through the media towards integration-related activities are analysed every two months.

The materials gathered serve as the basis for the in-depth analysis performed by the Baltic Media Research Association.

Media monitoring of integration

Integration Foundation – 652,541 eek

The media researchers of the Baltic Media Research Association have for three years continually and systematically assessed the reporting of integration processes in the Estonian- and Russian-language media. The second in-depth analysis of the Estonian media was performed in 2002. In addition to Estonian- and Russian-language newspapers, Russian-language television programmes on all channels and programmes on the Russian-language public radio station Radio 4 were also analysed. The results of the research capture the changes in the treatment of integration and ethnic relations over the past three years. An Estonian-, Russian- and English-language summary entitled "The Estonian media on integration. Media monitoring in the area of Integration, 1999–2001".

Fewer articles in the Estonian media on Estonian-Russian relations

BNS 31.01.2002

A recent study has shown that last year there were fewer articles than previously in the Estonian media on Estonian-Russian relations or events in Russia. Tallinn has become the dominant theme.

The main topics in the media last year related to integration were the Paldiski conflict, the

olid Paldiski konflikt, Lasnamäe noortekampade kaklused, saadikukandidaatide keelenõuete tühistamine ja skandaal Tallinna Turvalisus- ja Integratsiooni ameti raha ümber.

Uuringu teostas Balti Ajakirjandusuurijate Assotsiatsioon, selle tellis ja rahastas Integratsiooni Sihtasutus.

Rahvusvaheline konverents "Mitmekultuuriline Eesti"

24.–25. oktoobrini toimus rahvusvaheline konverents "Mitmekultuuriline Eesti". Konverentsi eesmärgiks oli võrrelda Eesti ja teiste riikide kogemusi ühiskonna ühtlustamise ja kultuuriliste erinevuste säilitamise vahelise tasakaalu saavutamisel.

Lisaks Eesti ekspertidele esines konverentsil mitmeid integratsioonivaldkonna tippspetsialiste Kanadast, Ameerika Ühendriikidest, Inglismaalt, Rootsist, Soomest ja Saksamaalt, kes pakkusid välja oma nägemuse ning tõmbasid paralleele teiste riikide kogemusega.

Konverentsi rahastamisel toetasid Integratsiooni Sihtasutust Kanada, Ameerika Ühendriigid, Suurbritania, Saksamaa, Rootsi ja Soome.

└ V.1.3. ja V.1.4. Integratsiooni Sihtasutuse riigieelarvelised tegevuskulud, sh välisabiprojekti „Mitmekultuuriline Eesti“ ning Phare programmi tegevuskulude finantseerimine

Integratsiooni Sihtasutus – 4 000 405 kr, sh välisabiprojekti „Mitmekultuuriline Eesti“ kaasfinantseerimine; Phare programmi tege-

vuse korraldamise finantseerimine; haridusministeeriumi vahendid Phare programmi kaasfinantseerimiseks

EL Phare Eesti keele õppe programmi tegevuste planeerimine ja korraldamine (EL Phare vahenditest – 1 649 000 kr)

Riigieelarve riukad

Pärnu Postimees 12.02.2002

Ehkki selle aasta riigieelarvesse lubatakse teha muudatusi, võib Eesti Vabariigi rahanduspoliitika kohta juba üht-teist öelda.

Erakonnad võivad loota riigikassast saadavale 20 miljonile kroonile, Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutus poetab aga rahumeeli taskusse 8,5 miljonit krooni. Kui ma teaksin, et selle summaga üksainuski võõrkeelne kodanik ühiskonda integreeritakse, oleksin vait, nüüd paneb see hirmkoletu summa igal juhul kukalt kratsima...

└ V.2. Missioon: korraldada riikliku programmi haridusministeeriumi vastutusala juhtimine ja hindamine, et tagada programmi areng, tõhus rakendamine ja põhieesmärkide saavutamine

Haridusprogrammide Keskus – 722 730 kr

Rakendati riikliku integratsiooniprogrammi tegevuskavasid haridusministeeriumi vastutusalas vastavalt haridusministeeriumi ja Integratsiooni Sihtasutuse vahelisele lepingule. Haridusprogrammide Keskuse juhtida, korraldada ja hinnata oli 2002. aastal alamprogrammide „Haridus“ 11 valdkonda, alamprogrammi „Etniliste vähemuste haridus ja kultuur“ üks valdkond, alamprogrammi „Ühiskonnapädevus“ kaks valdkonda.

Lasnamäe youth gang fights, the language requirements for candidates to parliament and local government councils being abolished, and the scandal regarding the finances of the Tallinn city's Security and Integration Board.

The study was carried out by the Baltic Media Investigation Association, and it was commissioned and financed by the Integration Foundation.

International conference "Multicultural Estonia"

On 24–25 October 2002, an international conference entitled "Multicultural Estonia" was held. The objective of the conference was to compare the experiences of Estonia and other countries in achieving a balance between social unification and the preservation of cultural differences.

In addition to Estonian experts, many key integration specialists from Canada, the United States, the United Kingdom, Sweden, Finland and Germany spoke at the conference, offering their vision and drawing parallels with other countries' experiences.

In financing the conference, the Integration Foundation was supported by the governments of Canada, the United States, the United Kingdom, Germany, Sweden and Finland.

V.1.3. and V.1.4. State budget operating costs of Integration Foundation, including financing of operating costs of foreign aid project "Multicultural Estonia" and Phare programme

The Integration Foundation – 4,000,405 eek, including co-financing of foreign aid project "Multicultural Estonia"; financing of organisation of activities of Phare programme; Ministry of

Education funds for co-financing of the Phare programme

Planning and organisation of activities of the EU Phare Estonian language training programme (the EU Phare funds – 1,649,000 eek)

State budget intrigues

Pärnu Postimees 12.02.2002

Although this year's state budget will no doubt be amended, it is already possible to make some comments on Estonia's financial policies.

Political parties have reason to hope for 20 million kroons from the state purse, and the Integration Foundation can happily pocket 8.5 million kroons. If I could be assured that this money would result in even one non-Estonian speaking person being integrated into society, I would not be speaking out. But this horribly large sum makes me scratch my head...

V.2. Mission: to organise the management and assessment of the ministry of education's area of responsibility within the state programme, in order to ensure the programme's development and effective implementation and the achievement of its main objectives

Centre for Educational Programmes – 722,730 eek

State integration programme action plans within the area of responsibility of the Ministry of Education were implemented in accordance with an agreement concluded between the Ministry of Education and the Integration Foundation. In 2002, the Centre for Educational Programmes was assigned the task of managing, organising and assessing 11 areas of the sub-programme "Education", 1 area of the sub-programme "The Education and Culture of Ethnic Minorities" and 2 areas of the sub-programme "Social Competence".

└ V.3. Missioon: suurendada integratsiooniga seotud asutuste tegevusvõimet, sh parandada venekeelse institutsionaal-utilitaarse info kättesaadavust ja kvaliteeti asutustes

└ V.3.3. Integratsiooni Sihtasutuse juhtkonna ja töötajate koolitus ning tehnilise baasi tugevdamine

„Mitmekultuuriline Eesti“,
sh välisabi – 40 000 kr

Loodi märtsis käivitunud välisabiprojekti „Mitmekultuuriline Eesti“ veebilehekülg ning uuendati Integratsiooni Sihtasutuse kodulehe administreerimise keskkonda.

└ V.3.4. Kodakondsus- ja Migratsiooniameti (KMA) ametnike koolitus

„Mitmekultuuriline Eesti“ – 186 848 kr ,
sh KMA – 88 868 kr,
sh välisabi – 97 980 kr

Kodakondsus- ja Migratsiooniameti ametnikele korraldatud koolitusel küsitlustehnikast, mõjutamisoskustest ja kultuuridevahelistest erinevuste alustest osales 135 KMA töötajat. Kuuele Narva büroo ametnikule toimus eesti keele kõrgtaseme kursus.

└ V.3. Mission: to increase the capability of institutions connected with integration, also to improve the availability and quality of russian-language institutional-utilitarian information in institutions

└ V.3.3. Training of the management and employees of the Integration Foundation and the strengthening of its technical base

“Multicultural Estonia”,
including foreign aid – 40,000 eek

A web page was created for the foreign aid project “Multicultural Estonia”, which was launched in March, and the environment for the administration of the Integration Foundation’s web page was updated.

└ V.3.4. Training for officials of the Citizenship and Migration Board (CMB)

“Multicultural Estonia” – 186,848 eek,
including KMA – 88,868 eek,
including foreign aid – 97,980 eek

135 CMB employees participated in training on survey techniques, persuasion skills and the basics of differences between cultures organised for officials of the Citizenship and Migration Board. Six officials employed at the Narva office received Estonian language training for advanced level.

Основные результаты выполнения государственной программы «Интеграция в эстонском обществе 2000–2007» Целевым учреждением интеграции в 2002 году

Планирование деятельности Целевого учреждения интеграции и ее реализация в 2002 г. основывались на государственной программе «Интеграция в эстонском обществе 2000-2007» (одобрена Правительством Республики 14.03.2000 г.) и на плане ааеппаса на 2000-2003 гг. (одобрен Правительством Республики 27.02.2001 г.). За реализацию программы отвечает министр народонаселения (24.03.1999–27.01.2002 гг. Катрин Сакс, 28.01.2002–09.04.2003 гг. Эльдар Эфендиев, с 10.04.2003 г. Пауль-Ээрик Руммо).

Данный краткий обзор содержит описание деятельности Целевого учреждения с 1 января по 31 декабря 2002 года.

В 2002 г. Целевое учреждение интеграции занималось организацией более 60 видов деятельности, относящихся к государственной программе интеграции. Основной принцип организации работ: достижение результатов путем открытых конкурсов проектов. Информация о конкурсах сообщается в прессе и размещается на домашней странице Целевого учреждения www.meis.ee.

В 2002 году продолжили свою работу в составе Целевого учреждения Центр языкового погружения и Центр образовательных программ. Задачей Центра языкового погружения является реализация совместного проекта Эстонии, Канады и Финляндии «Языковое погружение как ключ к интеграции», рассчитанного на 2000-2004 гг. Центр образовательных программ был создан в 2001 году для развития и координации деятельности в области интеграции, находящейся в сфере ответственности Министерства образования и науки, а также для организации реализации проектов.

Деятельность Целевого учреждения разделяется по двум областям:

- Координация, планирование и администрирование средств (поддержка проектов), выделенных Эстонским государством, а также самостоятельная разработка и осуществление проектов.
- Координация и администрирование проектов, финансируемых иностранными государствами и организациями. Общая сумма администрируемых средств (заключенные договоры, решения совета ЦУ и экспертных комиссий, иностранная помощь) составляет свыше 38 млн. крон.

Международное сотрудничество

27 марта 2002 года правительствами Норвегии, Финляндии, Великобритании, Швеции, Эстонии и Целевым учреждением был подписан новый рамочный договор проекта иностранной помощи «Интеграция в эстонском обществе 2002-2004» (рабочее название «Мультикультурная Эстония»). Этот проект рассчитан на три года с общим бюджетом в 33,4 млн. крон, из которых вклад Эстонского государства составляет 16,2 млн. крон, а ходатайствуемая иностранная помощь – 17,2 млн. крон.

Большая часть деятельности этого проекта ориентирована на молодежь. Поддерживается изучение эстонского языка, в том числе языковое погружение, увеличение контактов в повседневной жизни между эстони- и русскоговорящей молодежью, организациями и школами. Также поддерживается укрепление языковой и профессиональной конкурентоспособности неэстонцев на рынке труда.

Существенным шагом в развитии международного сотрудничества для Целевого учреждения является техническая экспертная помощь Латвийскому фонду общественной интеграции (ЛФОИ) в подготовке к использованию структурных фондов ЕС. С декабря 2002 года по сентябрь 2003 года Целевое учреждение в рамках программы Phare оказывает помощь ЛФОИ в разработке процедур и повышении эффективности работы.

Подпрограмма «Образование»

При планировании деятельности подпрограммы «Образование» за основу взяты две главные цели:

- выпускник основной неэстонской школы общественно компетентен в вопросах жизни общества и владеет эстонским языком на среднем уровне;
- молодые люди, получившие среднее образование, владеют эстонским языком на бытовом и профессиональном уровне, и способны продолжить свое обучение на эстонском языке.

Развитие языковой дидактики, разработка методики обучения языку, учебных программ и учебных материалов, обучение учителей, в том числе:

Продолжалось внедрение программы языкового погружения.

- В программе обмена между профессиональными учебными заведениями, в которых обучение ведется на эстонском и на русском языках, приняли участие 33 русскоязычных ученика.
- Целевое учреждение продолжило сотрудничество с посольством США в Таллинне, начатое в 2000 году, по созданию CD для обучения эстонскому языку учащихся 7–9 классов.

Дополнительное обучение учителей, в том числе:

- Продолжалось развитие региональной сети дополнительного обучения для учителей эстонского языка как второго языка. Работают три опорных центра.

Создание условий для работы учебных групп на эстонском языке в школах, и улучшение знания эстонского языка учителями школ, в том числе:

- При поддержке программы иностранной помощи «Поддержка государственной интеграционной программы» в 2001/2002 учебном году в русскоязычных учебных заведениях Ида-Вирумаа начали работать 11 новых учи-

телей эстонского языка. Все они продолжили свою работу в 2002/2003 учебном году.

- В 10 школах с эстонским языком обучения были поддержаны проекты, направленные на иноязычных учеников этих школ.
- Были изданы и распределены по школам и библиотекам книги и учебные пособия.
- В октябре 2002 года было выбрано 10 пилотных детских садов – 3 из Таллинна и 7 из Ида-Вирумаа – которые приняли участие в программе языкового погружения. При выборе учитывалось региональное положение детских садов.

Программа языкового погружения применяется в 7 школах с русским языком обучения по всей Эстонии. Кроме внедрения методики обучения в школах, поддерживаются также приобретение необходимой для учебной работы техники и книг на эстонском языке. с ноября 2002 года начала работу программа позднего языкового погружения, и в 2003 году программа начнет работу в 5 школах с русским языком обучения. Также была создана веб-страница <http://www.kke.ee>, где можно найти всю необходимую информацию.

Детские лагеря:

*для улучшения взаимной толерантности в отношениях и улучшения владения эстонским языком иноязычными детьми продолжается традиция проведения совместных лагерей для эстонских и неэстонских детей, а также организуется обучение языку в семьях. Такие языковые лагеря и проекты по обучению в семьях проводились во время летних, зимних и весенних каникул. В 2002 году в таких проектах участвовало примерно 2 900 детей.

Были организованы 2 смены для детей (эстонцев по происхождению), проживающих на территории бывшего СССР, всего участвовало 40 детей из Литвы, Латвии, Украины, России и Беларуси.

Подпрограмма «Образование и культура этнических меньшинств»

Цель программы – предоставить возможность этническим меньшинствам сохранить свою культуру, изучать родной язык, а также полу-

чать свободное образование на родном языке, познакомить их с Эстонией и дать возможность представить более широко культуру своего народа, в том числе:

- Было поддержано 17 проектов «Estica», в рамках которых неэстонцы смогли расширить свои знания об Эстонии, ее истории и культуре, об эстонцах и их образе жизни, о мультикультурной Эстонии.
- Было поддержано 58 проектов национально-культурных обществ. Целью поддержки таких проектов является расширение возможностей по сохранению языкового и культурного своеобразия проживающих в Эстонии этнических меньшинств.
- Была поддержана деятельность Круглого стола национальных меньшинств при президенте Республики по выработке рекомендаций, связанных с вопросами государственной и общественной жизни.
- В сотрудничестве с Институтом международных и социальных исследований ТПУ провели общий мониторинг интеграции. В результате исследования был издан сборник на эстонском и английском языках – «Интеграция в эстонском обществе. Мониторинг 2002», в котором анализируются изменения во взглядах людей разных национальностей, проживающих в Эстонии.

Подпрограмма «Обучение взрослых эстонскому языку»

Цель программы – создание возможностей для взрослых неэстонцев повысить уровень владения эстонским языком и социально-культурной компетентности. Исследования в области национальных отношений показали, что для большинства эстонцев результативность интеграции в большей степени связывается с умением неэстонцев общаться на эстонском языке.

Поддержка обучения взрослых, в том числе:

- Состоялся конкурс на организацию обучения языку людей, относящихся к социальной группе риска (безработные, ищущие работу), Весной 2002 года было проведено языковое обучение для 600 безработных Ида-Вирумаа.
- В 2002 году продолжила работу программа возврата денег «interest», которая была за-

пущена в рамках программы ЕС по обучению эстонскому языку Phare. Согласно этой программе, сдавшим экзамен по эстонскому языку на уровень (в том числе и с целью ходатайствования о гражданстве) возвращается до 50% затрат на обучение языку. В 2002 г. в рамках этой программы 2471 человеку была возвращена часть денег за обучение. Пилотное исследование показало, что программа возврата денег особенно необходима молодым в возрасте от 19 до 26 лет.

- Продолжила работу модель «Обмен работниками внутри Эстонии с целью языковой практики». В этом обмене приняли участие 13 работников государственных служб Ида-Вирумаа. Напечатали и распространили 5000 информационных сборников на русском языке, предназначенных для потенциальных изучающих эстонский язык.
- Довели до конца проект, в рамках которого выяснили потребность учителей эстонского языка в дополнительном обучении.

Реклама обучения эстонскому языку, в том числе:

- В 2002 году продолжилась ознакомительная кампания в рамках проекта «Interest». Пилотное исследование показало, что следует шире распространять информацию об учебных материалах и существующих языковых требованиях.
- Для повышения информированности целевой группы продолжил работу бесплатный телефон 0 800 9999.
- Была создана русскоязычная веб-страница <http://www.interest.edu.ee>.

Подпрограмма «Общественная компетентность»

Общей задачей программы является определение потенциала неэстонцев и сознательное вовлечение их в процесс принятия решений и в программы развития, внедрение концепции мультикультурного общества Эстонии и ознакомление общественности с культурой живущих в Эстонии этнических меньшинств.

Развитие сотрудничества между третьим сектором и государством, поддержка объединений и ученических самоуправлений неэстоноговорящей молодежи, в том числе:

- В сфере гражданской инициативы было поддержано 36 различных проектов.
- На организованных информационных днях рассказывалось о проводимых Целевым учреждением конкурсах и о других видах его деятельности.
- Для учащихся русскоязычных школ были организованы семинары с целью привлечения их к активной работе в ученических самоуправлениях, защиты интересов учеников и улучшения возможностей по проведению свободного времени, предлагаемых школой.

Поддержка рассмотрения темы интеграции в эстоноязычных и русскоязычных средствах массовой информации, в том числе:

- Цель конкурса двуязычных телевизионных передач – увеличить роль телевидения в интеграционной коммуникации. В 2002 году Целевое учреждение в рамках проектов поддержало следующие телепередачи: «Бессонница» ЭТВ, «Лучший народный интегратор» OÜ Filmimees, «Ветеринарная клиника» OÜ Baltic Film Production, «Весна в Нарве» OÜ Cumulus Projekt, «Наблюдатель» OÜ Haridusemeedia.
- В ноябре 2002 года провели конкурс радиопередач на языках национальных меньшинств. Одобрены проекты, представленные Радио 4, по производству серий детских радиопередач на украинском языке и серий передач на белорусском языке.
- Также были проведены семинары для русскоязычных журналистов Эстонии.
- Выходили приложение газеты «Õpetajate Leht» на русском языке и газета «Учитель», предназначенные для русскоязычных учителей.
- В рамках проектного конкурса был разработан учебный материал «Медиа-образование в общеобразовательных школах с русским языком обучения». Данный учебный материал переведен также на русский язык и используется как пособие при обучении учителей, работающих в школах как с русским, так и эстонским языком обучения.

Развитие диалога между культурами, в том числе:

- Эстонское общество дебатов реализовало

проект, целью которого было привлечение к дебатам иноязычной молодежи.

Стипендии:

- Цель стипендий развития, ежегодно выдающихся Целевым учреждением, является мотивировать разработку новых интеграционных проектов. В 2002 году стипендии выиграла следующие организации: НКО «Ребенку свой дом», НКО «Эстонское общество дебатов» и украинское землячество в Силлимяэ «Водограй».

«Руководство государственной программой, оценка и повышение эффективности деятельности учреждений»

Руководство и оценка сферы ответственности Целевого учреждения интеграции, в том числе:

- Был закончен полный мониторинг СМИ Эстонии, т. е., помимо газет, провели анализ телепередач на русском языке и передач русскоязычного общественно-правового радиоканала Радио 4. Итоги трехгодичного мониторинга опубликованы в мае 2002 года.

Исходя из необходимости получения данных, отражающих интеграционные процессы, в 2002 году продолжили подготовку к широкомасштабному опросу (общий мониторинг интеграции), который был проведен в марте-апреле 2002 года. Эта работа является продолжением опроса, проведенного в 2001 г.

Повышение эффективности учреждений, связанных с интеграцией, в том числе:

- Развитие инфотехнологий Целевого учреждения интеграции.
- Провели учебный семинар для чиновников Департамента гражданства и миграции. Среди рассматриваемых тем были: техника опроса, умение убеждать, межкультурные различия (участвовало 135 работников).

24–25 октября 2002 года международная конференция «Мультикультурная Эстония». Целью конференции было сравнить опыт Эстонии и других стран в создании мультикультурного общества. Проведение конференции поддержали посольства Швеции, Финляндии, Великобритании и США в Эстонии.

Finantsaruanded

2000–2002

Financial Statements

2000–2002

	2000/EEK	2001/EEK	2002/EEK
1. Tulud/Income			
1.1. Eraldised ja toetused riigieelarvest/Financing from the State Budget	5 768 000	8 000 000	8 500 000
1.2. Eraldised ja toetused juriidilistelt ja füüsilistelt isikutelt/Transfers and contributions	14 598 648	21 286 263	24 556 395
1.3. Finantstulud (intressid, valuuta kursivahed)/Income from operating activities	16 256	40 737	125 541
1.4. Muud tegevustulud/Other income	16 894	10 317	150 601
Kulud kokku/Total income	20 399 798	29 337 317	33 332 537
2. Kulud/Expenses			
2.1. Sihtasutuse tegevuskulud/Operating expenses	3 728 611	6 241 412	7 330 001
2.2. Finantskulud (trahvid, valuuta kursivahed)/Expenses from operating activities	0	22 944	0
2.3. Toetused/Contribution to projects	16 974 479	22 914 080	25 635 340
Kulud kokku/Total expenses	20 703 090	29 178 436	32 965 341
3. Põhivara kulum/Amortization	75 698	172 571	233 154
4. Eelmise aasta ületulev jääk/Transfer from the previous year	455 253	76 263	62 573
Tulem aasta lõpuks/Annual result	76 263	62 573	196 615

INTEGRATSIOONI SIHTASUTUSE NÕUKOGU

GOVERNING BOARD OF THE INTEGRATION FOUNDATION

Nimi Name	Ametikoht Position	Märkused Notes
Paul-Eerik Rummo	Rahvastikuminister Nõukogu esimees	Kuni 06.05.03 Eldar Efendijev, rahvastikuminister Kuni 22.03.02 Katrin Saks, rahvastikuminister
	Minister without portfolio for Ethnic Affairs Chairman of the Board	Until 06.05.03 Eldar Efendijev, Minister without portfolio for Ethnic Affairs, Chairman of the Board Until 22.03.02 Katrin Saks, Minister without portfolio for Ethnic Affairs, Chairman of the Board
Toivo Maimets	Haridus- ja teadusminister	Kuni 06.05.03 Mailis Rand, haridus- ja teadusminister Kuni 22.03.02 Tõnis Lukas, haridus- minister
	Minister of Education and Science	Until 06.05.03 Mailis Rand, Minister of Education and Science. Until 22.03.02 Tõnis Lukas, Minister of Education
Sergei Ivanov	Riigikogu liige	Kuni 06.05.03 Mihhail Stalnuhhin, Riigikogu liige Kuni 22.03.02 Marju Lauristin, Riigikogu liige
	Member of Parliament	Until 06.05.03 Mihhail Stalnuhhin, Member of Parliament Until 22.03.02 Marju Lauristin, Member of Parliament
Vladimir Velman	Riigikogu liige	Kuni 22.03.02 Tanel Mätlik, rahvastikuministri nõunik
	Member of Parliament	Until 22.03.02 Tanel Mätlik, Counsellor to the Minister for Ethnic Affairs

INTEGRATSIOONI SIHTASUTUSE NÕUKOGU

GOVERNING BOARD OF THE INTEGRATION FOUNDATION

Nimi Name	Ametikoht Position	Märkused Notes
Tiit Sepp	Siseministeerium, rahvastiku asekancler Deputy Secretary-General, Ministry of Internal Affairs	
Andra Veidemann	Eesti Vabariigi presidendi nõunik Advisor to the President of Estonia	
Mati Heidmets	Tallinna Pedagoogikaülikooli rektor Rector of the Tallinn Pedagogical University	
Sergei Issakov	Tartu Ülikool, filosoofiateaduskonna emeriitprofessor Professor Emeritus, Faculty of Philosophy, Tartu University	
Lilia Zujeva	Rahandusministeerium, välisfinantseerimise osakonna peaspetsialist Senior Specialist of Foreign Financing, Foreign Financing Department, Ministry of Finance	
Gea Rennel	Välisministeerium, poliitikaosakonna direktor Director of the Political Department, Ministry of Foreign Affairs	
Veera Sibrik	Kohtla-Järve Vene Gümnaasiumi direktor Director, Kohtla-Järve Russian Gymnasium	
Leo Raidma	Ida-Viru Maavalitsuse Hariduse- ja Kultuuriosakond, juhataja Head of Department of Education and Cultural Affairs, Ida-Viru County Government	

└ Töötajad/Staff (02.06.2003)

└ Mati Luik	mati.luik@meis.ee	Sihtasutuse juhataja Director
└ Ilja Gorohhov	ilja.gorohhov@meis.ee	Juhataja abi Aid to the Director
└ Kristina Riis	kristina.riis@meis.ee	Sekretär-assistent Secretary-assistant
└ Raido Valdre	raidovaldre@meis.ee	Pearaamatupidaja Chief Accountant
└ Ülle Kraft	ylle.kraft@meis.ee	Raamatupidaja Accountant
└ Tanel Mätlik	tanel.matlik@meis.ee	Projekti spetsialist Project specialist
└ Kaie Kõrtsini	kaie.kortsini@meis.ee	Projekti assistent Project assistant
└ Katrin Tamme	katrin.tamme@meis.ee	Noorsootöö projektijuht Project Manager (Youth Projects)
└ Eda Silberg	eda.silberg@meis.ee	Välisabi projekti „Mitmekultuuriline Eesti“ projekti koordinaator Project Coordinator, External Assistance Project „Multicultural Estonia“
└ Kaie Saar	kaie.saar@meis.ee	Välisabi projekti „Mitmekultuuriline Eesti“ projekti-juht (meediavaldkond) Project Manager, External Assistance Project „Multicultural Estonia“ (Media)
└ Kätlin Kõverik	katlin.koverik@meis.ee	Välisabi projekti „Mitmekultuuriline Eesti“ projekti-juht (haridusvaldkond) Project Manager, External Assistance Project „Multicultural Estonia“ (Education)
└ Svetlana Belova	svetlana@kke.ee	Välisabi projekti „Mitmekultuuriline Eesti“ projekti-juht (keelekümblus) Project Manager, External Assistance Project „Multicultural Estonia“ (Language Immersion)
└ Ave Härsing	ave.harsing@meis.ee	EL Phare Eesti keele õppe programmi koordinaator Coordinator, EU Phare Social Integration and Language Training Programme for Ethnic Minorities in Estonia
└ Leelo Kingisepp	leelo.kingisepp@meis.ee	EL Phare Eesti keele õppe programmi nõunik Advisor, EU Phare Social Integration and Language Training Programme for Ethnic Minorities in Estonia

<p>└ Hille Hinsberg</p> <p>hille.hinsberg@meis.ee</p>	<p>EL Phare eesti keele õppe programmi projektijuht Project Manager, EU Phare Social Integration and Language Training Programme for Ethnic Minorities in Estonia</p>
<p>└ Karin Rätsep</p> <p>karin.ratsep@meis.ee</p>	<p>EL Phare eesti keele õppe programmi projektijuht Project Manager, EU Phare Social Integration and Language Training Programme for Ethnic Minorities in Estonia</p>
<p>└ Kristina Pirgop</p> <p>kristina.pirgop@meis.ee</p>	<p>"Interest" tagasimaksekontori juhataja Tallinnas "Interest" Project Reimbursements Administrator in Tallinn</p>
<p>└ Anu Iva</p> <p>anu.iva@meis.ee</p>	<p>"Interest" tagasimaksekontori juhataja Jõhvis "Interest" Project Reimbursements Administrator in Jõhvi</p>
<p>└ Tuuli Paaksi</p> <p>tuuli.paaksi@meis.ee</p>	<p>EL Phare programmi administratiivüksuse projekti-juht Project Manager, EU Phare 2003 PO Support Unit</p>
<p>└ Toivo Sikk</p> <p>toivo.sikk@meis.ee</p>	<p>Haridusprogrammide Keskuse programmide juht Programme Manager, Centre for Educational Programmes</p>
<p>└ Tuuli Pärj</p> <p>tuuli.parg@meis.ee</p>	<p>Haridusprogrammide Keskuse programmide koordinaator Coordinator, Centre for Educational Programmes</p>
<p>└ Reet Salu</p> <p>reet.salu@meis.ee</p>	<p>Haridusprogrammide Keskuse projektijuht Programme Manager, Centre for Educational Programmes</p>
<p>└ Irene Käosaar</p> <p>irene@kke.ee</p>	<p>Keelekümbluskeskuse Eesti-poolne projektijuht Estonian Programm Manager/Adviser, Language Immersion Centre</p>
<p>└ Peeter Mehisto</p> <p>peeter@kke.ee</p>	<p>Keelekümbluskeskuse Kanada-poolne projektijuht Canadian Project Manager/Adviser, Language Immersion Centre</p>
<p>└ Kai Võlli</p> <p>kai@kke.ee</p>	<p>Hiliskeelekümblyuse programmi õppevara arendusjuht Manager - Teaching Materials Development, Late Immersion Programm</p>
<p>└ Evi Mõttus</p> <p>evi@kke.ee</p>	<p>Hiliskeelekümblyuse programmi koolitusjuht Late Immersion In-service Programme Manager</p>
<p>└ Mare Maxwell</p> <p>mare@kke.ee</p>	<p>Keelekümblyuse keskuse teabekorraldaja Immersion Centre Knowledge Manager</p>
<p>└ Lindu Kaljulaid</p> <p>lindu@kke.ee</p>	<p>Keelekümblyuse keskuse juhiabi Language Immersion Centre Executive Assistant</p>